

GÜRCİSTAN

ÜLKE RAPORU

Hazırlayan : **Bora ESEN**
Ankara - April, 2011

T.C. Başbakanlık
Dış Ticaret Müsteşarlığı
İHRACATI GELİŞTİRME ETÜD MERKEZİ

GÜRCİSTAN

Temel Sosyal ve Ekonomik Göstergeler

Temel Sosyal Göstergeler

Nüfus	4,6 milyon
Dili	Resmi dil: Gürcüce
Etnik Yapı:	Gürcü (% 84), Azeri (% 7), Ermeni (% 6), diğer (% 3)
Yönetim Biçimi	Yarı Başkanlık tipi Cumhuriyet
Para Birimi	Lari (1 ABD Doları: 1,79 Lari, Şubat 2011)
Başkent	Tiflis (1,1 milyon)
Önemli Şehirler	Kutaisi (193 bin), Zugdidi (175 bin), Batum (124 bin)
Yüzölçümü	69.700 km ²

Temel Ekonomik Göstergeler

	2008	2009	2010	2011*
GSYİH (milyar dolar)	12,8	10,7	11,6	12,2
Kişi Başına GSYİH (dolar, cari fiyatlarla)	2.900	2.430	2.630	2.770
Reel GSYİH Büyüme Hızı (%)	2,3	-3,9	5,3	4,1
Tüketici Fiyatları Enflasyonu (ort; %)	10,0	1,7	7,2	6,9
Cari İşlemler Dengesi / GSYİH (%)	-16,3	-11,7	-10,9	-10,0
Döviz Kuru (Grivni: dolar) (yıl sonu)	1,49	1,67	1,78	1,74

* tahmini

Kaynak: The Economist Intelligence Unit, Georgia Country Report, Aralık 2010

Genel Bilgiler

Coğrafi Konum

Gürcistan, 40' ve 47' doğu boylamları ile 41' ve 44' kuzey enlemleri arasında yer almaktadır. 69.700 km² olan yüzölçümünün yaklaşık %80'i dağlıktır. Ülkenin kuzeyinde Rusya Federasyonu (Dağıstan, Çeçenistan, Kuzey Osetya, Kabarday-Balkar Özerk Cumhuriyetleri), güneyinde Ermenistan, güneydoğusunda Azerbaycan, güneybatı ve batısında Türkiye yer almaktadır. Kara sınırlarının uzunluğu yaklaşık 2.000 km'dir. Batı ve kuzeybatısında 310 km uzunluğunda Karadeniz kıyıları yer almaktadır.

Kuzeyden Büyük Kafkas ve güneyden Transkafkas dağları ile çevrili olan Gürcistan merkezde tektonik bir yapıya sahiptir. Karadeniz kıyılarından doğudaki Alazani Vadisine kadar olan bölümde, tarıma elverişli büyük ova ve platolar bulunmaktadır.

Gürcistan'ın batısına ılık, nemli Akdeniz iklimini andıran yarı tropik iklim, doğusuna ise Alp Dağları'nın iklim özelliklerine benzer kara iklimi hakimdir. İklimin bu kadar değişmesinde, ülkeyi doğu ve batı olmak üzere ikiye ayıran Likhi Sıradağlarının büyük rolü vardır.

Ayrıca, Gürcistan Kafkaslarda en fazla yağış olan ülke konumunda olup, Karadeniz kıyılarında yıllık yağış miktarı 2.000 mm³'ün üzerindedir. Başkent Tiflis'te yıllık ortalama sıcaklık ise 12.8 °C'dir.

İklim ve coğrafyanın getirdiği avantaj ile Gürcistan, turistlerin ve araştırmacıların ilgisini çekecek kadar zengin ve kendine özgü bir floraya sahiptir. Büyük kısmını meşe, çam, kayın, ceviz ve fındık ağaçlarının oluşturduğu ormanlar ülkenin yaklaşık %35'ini kaplamaktadır.

Gürcistan, en büyükleri Rioni, Inguri, Kura ve Mktvari olmak üzere çok sayıda akarsuya sahiptir. Ülkedeki akarsular taşımacılık yapılmasına müsait olmamasına rağmen özellikle büyük hidroelektrik enerjisi üretimi için son derece uygundur.

Ayrıca, ülkede 850'den fazla göl, yarısından fazlası termal olmak üzere 2.000 civarında mineral su kaynağı bulunmaktadır. Diğer taraftan, Shkana (5.068); Janga (5.059) ve Kazbegi (5.033) başlıca yüksek dağlardır.

Siyasi ve İdari Yapı

Trialeti ve Samtavro bölgelerinde yapılan kazılarda, MÖ 2000 yıllarında (Bronz Çağı) yerleşim olduğu tespit edilen Gürcistan'a bugünkü halkın atalarını teşkil eden toplulukların MÖ 7. asırda Mezopotamya'dan geldiği sanılmaktadır. Bu toplulukların kurdukları krallıklar (batıda Cholchis, doğuda Iberia) önce İranlılar, daha sonra Büyük İskender'in egemenliği altına girmiştir.

Eski başkent olarak nitelendirilen Mtskheta MÖ 4. asırda kurulan Iberia'nın başkenti olup, Büyük İpek Yolu üzerinde bulunmaktadır. MÖ 66 yılında Romalılar tarafından işgal edilmiş olan Gürcistan MS 337 yılında Kral Mirian döneminde Kapadokya'dan gelen Aziz Nino zamanında Hıristiyanlığı benimsemiştir. 5. asır ise Gürcü alfabesinin ilk kez kullanılmaya başladığı dönem olarak iddia edilmektedir.

6. asırda Gürcistan'da feodal bir yapı oluşmuş, ardından 9. asıra kadar Arap hakimiyeti altında kalmıştır. İki yüz yıl süren Müslüman idaresinden sonra 9. asırda başlayan özgürlük hareketleri sonucunda II. David tarafından Tiflis geri alınmış, daha sonra IV. David ve Kraliçe Tamara döneminde ülke sınırları sürekli genişlemiştir. 1215 yılında Erzurum ve Trabzon'dan Gence'ye; Azerbeycan'dan Çerkezya'ya kadar çok büyük bir alana yayılmıştır. 13. asıra kadar geçen bu dönem Gürcü tarihinde "Altın Çağ" olarak nitelendirilmektedir.

13. asrın başında ülke Moğollar tarafından istila edilmiş, Osmanlı İmparatorluğu'nun İstanbul'u almasından sonra Hıristiyan batı ile bağları kopan Gürcistan, 14. ve 15. asırlarda Türk ve İran saldırılarına hedef olmuştur. 1510 yılında Osmanlı orduları o zamanki başkent Kutaisi de dahil olmak üzere Gürcistan'ın büyük bölümünü ele geçirmiş, ancak bu yüzyılın sonunda İranlılar ülkenin doğusuna hakim olmuştur.

Daha sonra sürekli olarak Osmanlı veya İran egemenliği altında kalan Gürcistan, Kral II. Irakli döneminde 1783 yılında yapılan Georgievsk Anlaşması ile Rusya'nın koruması altına girmiştir. 1801 yılında anlaşmayı tek taraflı olarak fesh eden Rusya, Gürcistan'ı ilhak etmiş ve ülkeyi Ruslaştırma politikasını uygulamaya başlamıştır. Ancak, bu politikaya duyulan tepkiler milliyetçilik akımlarını güçlendirmiş, üç Kafkas ulusu arasında (Gürcüler, Ermeniler ve Azeriler) Transkafkasya Federasyonu (OZAKOM) kurulmuştur. Ancak, iç çekişmeler nedeniyle Federasyon uzun süreli olmamıştır.

1917 yılındaki Bolşevik ihtilalinden sonra 26 Mayıs 1918 tarihinde bağımsızlık ilan edilmiş, Avrupa ülkelerinin Anayasalarından esinlenerek yeni Anayasa oluşturulmuştur. Söz konusu Anayasa'da Osetler, Abhazlar ve Acarlar gibi azınlıklara otonomi verilmemiş, ancak, bu defa da ülke Almanların etkisi altına girmiştir. Almanya'nın I. Dünya Savaşı'nda yenilmesi üzerine, Kızıl Ordu tarafından işgal edilmiş ve 12 Mart 1922'de üç Cumhuriyetin de katılımı ile Transkafkasya Sovyet Federe Sosyalist Cumhuriyeti'ne bağlanmıştır. 1936 yılında ise TSFSR'nin dağılmasıyla Sovyetler Birliği'nin (SSCB) bir üyesi haline gelmiştir.

SSCB'nin glasnost ve perestroyka hareketi ile birlikte dağılma sürecine girmesinin ardından, ilk bağımsızlık hareketleri Baltık Cumhuriyetleri ile birlikte Gürcistan'da da başlamış, 1989 yılında Kızıl Ordu askerleri ile vatandaşlar arasında yaşanan olaylardan sonra bağımsızlık isteği ön plana çıkmıştır.

Son olarak, Gürcistan Yüksek Sovyeti'nin 1921 tarihli Gürcistan-SSCB Anlaşması ile 1922 tarihli Birlik Anlaşması'nın geçerli olmadığına karar vermesi üzerine, 31 Mart 1991'de ülke genelinde referanduma gidilmiş ve seçmenlerin %98'i yeni Cumhuriyeti onaylamıştır. Bunun üzerine, 9 Nisan 1991'de Gürcistan Parlamentosu ülkenin bağımsızlığını ilan etmiştir.

Yapılan seçimlerde milliyetçi Gamsakhurdia %86,5 oy oranıyla Başkan seçilmiş, ancak, Gürcü milliyetçiliğinin ön plana çıkmasıyla çeşitli etnik gruplar arasında silahlı çatışmalar başlamıştır. Öte yandan, Osetler ve Abhazlar gibi bazı etnik azınlıklar da bağımsızlıklarını ilan etmek istemişlerdir. Ülke yeniden bölünme tehlikesi ile karşı karşıya kalmış, 6 Ocak 1992 tarihinde Gamsakhurdia ve ailesi ülkeyi terketmek zorunda bırakılmıştır.

Bu gelişmeler üzerine, Hükümet üyeleri, Danışma Meclisi ve askerler tarafından oluşturulan Konsey, SSCB zamanında Komünist Parti Sekreterliği ve Dışişleri Bakanlığı gibi önemli görevlerde bulunmuş olan Eduard Şevardnadze'yi ülkeye davet etmiş ve yönetime geçmesini istemiştir.

12 Ekim 1992'de yapılan seçimlerde Şevardnadze Başkan seçilmiş, 1993 yılında ise Gamsakhurdia yanlılarının iktidarı yeniden ele geçirme mücadelesi ile karşı karşıya kalmıştır. Söz konusu girişimlerin başarılı olamamasıyla birlikte ülke yeni bir döneme girmiş, 24 Ağustos 1995 tarihinde Gürcistan'ın yeni Anayasası kabul edilmiş, Kasım 1995'de yapılan seçimler sonucunda Şevardnadze Cumhurbaşkanı seçilmiştir.

1995 yılından sonra ülke toparlanma sürecine girmiş, bir biri ardına siyasi ve ekonomik reformlar yapılmıştır. 2000 yılında yapılan seçimlerde Şevardnadze tekrar Cumhurbaşkanı seçilmiştir. Ancak, bu dönem içerisinde ekonomik iyileşme sağlanamamış, rüşvet ve adam kayırma önlenememiş ve yoksulluk ile işsizlik artmıştır.

Kasım 2003 tarihinde yapılan seçimlerde usulsüzlük yapıldığı iddialarının gündeme gelmesiyle birlikte çok sayıda vatandaşın katıldığı sokak gösterileri başlamış, özellikle göstericilerin Parlamento önündeki yoğun eylemlerine halktan büyük destek gelmesi sonucunda Shevardnadze görevinden istifa ederek, yerini muhalefet lideri Mikheil Saakaşvili'ye bırakmıştır.

Gül devrimi olarak adlandırılan bu gelişmeler sonucunda, 4 Ocak 2004 tarihinde yapılan Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde, Mikheil Saakaşvili geçerli oyların %96'sını alarak Gürcistan'ın 3. Cumhurbaşkanı olmuştur. 2007 yılının sonlarında muhalefet tarafından başlatılan protesto hareketi sonrasında 5 Ocak 2008 tarihinde yapılan Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde ise Mikheil Saakaşvili %52 oy alarak yeniden Devlet Başkanı seçilmiştir.

Bölgesel Yapılanma

Gürcistan'da Acara ve Abhazya olmak üzere iki Özerk Cumhuriyet, Güney Osetya Özerk Bölgesi ile 9 yönetsel bölge bulunmaktadır.

Gürcistan'ın yönetsel bölgeleri Kakheti, Shida Kartli, Kvemo Kartli, Mtskheta-Mtianeti, Samtskhe-Avakheti, Imereti, Racha-Leckhumi ve Kvemo Svaneti, Samagrelo-Zemo Svaneti ve Guria'dır.

Abhazya Özerk Cumhuriyeti

3.600 km²'lik yüzölçümüne sahip Abhazya Özerk Cumhuriyeti'nde yaklaşık 600.000 kişi yaşamaktadır. Başkenti Sukhumi olan Abhazya'da nüfusun yaklaşık %40 oranındaki kısmı Müslümandır.

Abhazya anlaşmazlığı 1992 yılında ayrılıkçı Abhaz güçlerin ayaklanmasıyla başlamıştır. 1993'te Soçi'de imzalanan ateşkes anlaşmasına rağmen çatışmalar durmamıştır. 1994'te Moskova'daki ateşkes anlaşması ile sona eren çatışmalarda binlerce insan ölmüş, 250.000 kişi göç etmek zorunda kalmıştır.

1993 anlaşmasının uygulanmasını denetlemek üzere BM Gürcistan Gözlemci Misyonu (UNOMIG) kurulmuştur. Ağırlıklı olarak Rus askerlerinden oluşan BDT barış gücü de 1994'te konuşlandırılmıştır.

Abhazya Parlamentosu 26 Kasım 1994'te yeni anayasayı kabul ederek bağımsızlığını ilan etmiştir. BM Güvenlik Konseyi bağımsızlık ilanını tanımayarak Gürcistan'ın toprak bütünlüğünü teyit etmiştir. Seçimlerin hiçbirisi BM, AB ve AGİT gibi kuruluşlarca tanınmamaktadır.

Bu arada, Gürcistan 1995'ten itibaren Abhazya'nın limanlarını deniz trafiğine kapatmıştır. Rusya Federasyonu, 2008 yılı Mart ayından başlayarak Abhazya'daki gerginliği artıracak adımlarını sıklaştırmıştır. Gürcistan'ın ayrılıkçı bölgelerinin yönetimleriyle resmi temas kurulması kararı, Abhazya'daki barışgücü askerlerinin mevcudunun artırılması, Abhazya'ya ekonomik yaptırım uygulanmasını öngören 1996 tarihli BDT Devlet Başkanları Kararı'ndan çekilmesi ve Abhazya'ya demiryolu birliklerinin gönderilmesi bunlardan bazılarıdır. 8 Ağustos 2008 tarihinde başlayan Gürcistan – Rusya savaşından sonra Rusya Federasyonu Abhazya Özerk Cumhuriyetinin bağımsızlığını tanıyarak Abhazya'ya yönelik diplomatik girişimlerde bulunmuştur.

Günümüzde, Abhazya konusu Gürcistan'ın iç ve dış siyasetinde olduğu kadar, ekonomik ve ticari faaliyetlerinde de en önemli gündem maddesini oluşturmaya devam etmektedir.

Güney Osetya Özerk Bölgesi

Gürcistan'ın %5,5'ini teşkil eden G.Osetya, 1989'da Gürcistan Yüksek Sovyeti'nin özerklik statüsünü feshetmesi üzerine 1990 yılında bağımsızlığını ilan etmiştir. 1991'de çatışmalar başlamış, 1992'de Rus, Gürcü, Kuzey ve Güney Osetlerden oluşan barışgücü ateşkesi sağlamıştır ve bir Ortak Kontrol Komisyonu kurulmuştur.

1992'de bölgeye AGİT misyonu gönderilmiştir. 2001'de gerçekleştirilen "Cumhurbaşkanlığı" seçimlerini Kokoity kazanmıştır. G.Osetya özerk bölgesi 8 Ağustos 2008 Rusya – Gürcistan savaşı sonrası tamamen Rus kontrolüne geçirilerek ve Rusya tarafından bağımsızlığı tanınarak yönetimine devam etmektedir. Bölgedeki nüfusun %90'ı Rus pasaportuna sahiptir.

Acara Özerk Cumhuriyeti

Acara Özerk Cumhuriyeti'nin (AÖC) başkenti, Karadeniz kıyısındaki Batum'dur. Sarp Sınır Kapısı ve Batum Limanı nedeniyle Türkiye ile yoğun ekonomik ilişki içinde olan 400.000 nüfuslu Acara 57 km uzunluğunda bir sahile ve 3.000 km² alana sahiptir.

Acara, Merkezi Hükümet ile silahlı çatışmanın yaşanmadığı tek Özerk Cumhuriyettir. Mayıs 2004'te gerçekleştirilen yönetim değişikliği ile otoriter lider Aslan Abaşidze görevden uzaklaştırılmış, bölge tamamen merkezi yönetimin yetkisine geçmiştir. AÖC'de yeniden istikrarın tesis edilmesinin ülkemiz açısından olumlu sonuçları olmuştur. Sarp Sınır Kapısının onarımı, Batum tuneli ve karayollarında yapılan çalışmalar ayrıca yol güzergahındaki rüşvet ve diğer keyfi uygulamaların sona ermesiyle TIR taşımacılığımız büyük ölçüde rahatlamıştır, ülkemiz işadamlarının bölgeye yatırımlarını da arttırmıştır.

4 Bakanlığın bulunduğu Acara Özerk Cumhuriyeti Hükümetinin Başkanlığını Levan Varşalomidze yürütmekte olup, 21 milletvekilinden oluşan ve Yüksek Şura ismi ile anılan bir de Meclisi vardır.

Samtskhe - Javakheti Bölgesi

Gürcistan nüfusunun %8 oranındaki bölümünü oluşturan Ermeni azınlık başkent Tiflis ve ülkenin güneyinde Türkiye ve Ermenistan sınırına yakın Samtskhe-Javakheti bölgesinde ikamet etmektedir. Alt yapı olarak da son derece kötü durumda olan bölgenin bazı yerlerinde Ermeniler nüfusun %90'ını oluşturmaktadır.

Ahılkelek'teki Rus askeri üssü Haziran 2007'de tahliye edilerek Gürcistan'a devredilmiştir. Ayrıca, Gürcistan'la ikinci sınır kapımız Vale-Türkgozü doğrudan bu bölgeye açılmaktadır. Ayrıca 2010 yılında bitmesi ve faaliyete başlaması planlanan üçüncü Çıldır-Aktaş sınır kapısı, Millennium Challenge Georgia Fonu tarafından kaynak sağlanan "Samtskhe-Javakheti Yol Rehabilitasyon Programı" nın başlatılması bölgenin Tiflis, Türkiye ve Ermenistan sınırına giden yollarını rehabilite edilmesi ve anılan bu Projelerin tamamlanmasıyla bölgenin sosyoekonomik şartlarında iyileşme yaşanması beklenmektedir.

Nüfus ve İşgücü Yapısı

Ülke çok önemli bir nüfus sorunu ile karşı karşıyadır. 1989 yılında gerçekleştirilen nüfus sayımından

bugüne kadar, 5,5 milyon olan ülke nüfusu yaklaşık %20 oranında düşüş göstermiştir. 2010 yılı itibarı ile ülke nüfusu 4,6 milyondur. Nüfustaki bu ciddi düşüş; düşen doğum oranı, büyük çaptaki göç ve ülkeden kopan bölgelerdeki (Abhazya ve Güney Osetya) nüfusun sayılamamasından kaynaklanmaktadır. Doğum oranının düşmesine ve büyük çaplı göçe, sivil savaş nedeni ile yaşanan sıkıntılar ve ülke ekonomisindeki kötüye gidiş neden olmuştur.

İstatistiki göstergelere göre göç eden nüfusun büyük çoğunluğu çalışma yaşında olup, bu kişilerin çok büyük bölümü meslek sahibi ya da yüksek eğitim görmüş kişilerdir. Çalışma yaşındaki nüfusun ülkeden göçü doğum oranlarının düşmesine de neden olmuştur. Ancak Rusya'da yaşamakta olan yaklaşık 750.000 Gürcü, Rusya'nın 2001 yılında uygulamaya başladığı ve ülkede kalmayı zorlaştıran yeni vize rejimi nedeni ile ülkeye geri dönmeye başlamıştır.

İşsizlik oranı 2010 yılı itibarı ile % 17'dir.

Doğal Kaynaklar ve Çevre

Ülke topraklarının %11'i tarıma elverişli arazilerden, %25'i ise meralardan oluşmaktadır. Ülkenin %34'ü ise ormanlık arazidir.

Gürcistan, dünyadaki en zengin manganez yataklarından birine sahiptir. Toplam rezervlerin 222 milyon ton olduğu tahmin edilmektedir. Ancak yine de talebin azalması ve enerji maliyetlerindeki yüksek artışlar gibi sorunlarla yüzyüzedir.

Gürcistan ayrıca bakır ve demir cevherlerine, obsidian, arsenik ve akik taşı gibi minerallere de sahiptir. Ülkede yaklaşık 300 milyon ton kömür rezervi bulunmakla birlikte, Gürcistan kömürü yeterli kalitede değildir.

Gürcistan enerji kaynakları açısından yetersiz olduğundan bu açığını ithalatla gidermeye çalışmaktadır. Gürcistan'ın doğusunda bazı petrol yatakları bulunmaktadır. Bilinen petrol rezervi 35 milyon varil civarındadır. Petrol ihtiyacının bir kısmı İran'dan ithal edilerek karşılanmaktadır. Ayrıca doğal gazın da yeterli miktarlarda olmayışı Gürcistan'ı, Rusya ve Türkmenistan'dan ithalata bağımlı kılmaktadır.

Gürcistan, önemli maden suyu kaynaklarına sahiptir. Ülkede günde 120 litre su üreten 2300 adet momba bulunmaktadır. En bilinen kaynaklar ülkenin ortasındaki Borjomi'de bulunmaktadır. Bu bölgede bir Gürcü-Hollanda ortak yatırım şirketinin hem iç tüketim hem de ihracata yönelik üretim gerçekleştiren iki şişeleme fabrikası bulunmaktadır. Dünyanın sayılı su kaynaklarına sahip olan Gürcistan kaynaklarının yalnızca yaklaşık % 10'unu kullanmaktadır. Gelecekte ülkede bu alanda çok önemli iş fırsatları doğması beklenmektedir.

Genel Ekonomik Durum

Ekonomik Yapı

Komünizm döneminde SSCB ülkeleri içinde en güçlü ekonomiye sahip olan Gürcistan, birliğin dağılmasının ardından ekonomisinde ciddi sorunlarla ve istikrarsızlıkla karşı karşıya kalmıştır. Bağımsızlığa geçişte ülkenin sanayi sektörünün GSYİH'daki payı azalırken, hizmet sektörünün payı artış göstermiştir. Ülkenin sanayi tesislerinin büyük çoğunluğu teknolojisi eskidiği için atıl durumdadır. Sanayi sektörü üretimi çok az sayıdaki işletmenin faaliyetlerine dayanmaktadır. Ülkedeki mevcut 2800 sanayi işletmesinden yalnızca 50'si toplam üretimin %75'ten fazlasını üretmektedir. Özelleştirme süreci ve Gürcistan'ın son dönemde imzaladığı ekonomik anlaşmaların da etkisi ile sanayi sektörüne doğrudan yabancı yatırım girişi gözlenmektedir. Ayrıca tarım da ekonomide hala önemli bir sektör durumundadır.

Kayıt dışı ekonomi ülkenin büyüme performansı ile ilgili sağlıklı verilere ulaşılmasını engellemektedir. Ülkenin İstatistik Kurumu tarafından Gürcistan'ın GSYİH'sinin yaklaşık %30'una tekabül eden bir miktarda kayıt dışı ekonomisi olduğu belirtilmektedir. Ancak IMF göstergelerine göre kayıt dışı ekonominin büyüklüğü GSYİH'nin %60'ı kadardır. Bu denli büyük miktardaki kayıt dışı ekonomi, ülkenin geniş kapsamlı bir ekonomik büyüme gerçekleştirmesinin önündeki en önemli engeldir. Ülkede kişi başına düşen milli gelir 2010 yılı itibarı ile 2.630 ABD Dolarıdır.

Ekonomi Politikaları

Ülkede bağımsızlığın ardından, 1993 yılında ekonomide yapısal değişim süreci başlatılmıştır. Yapısal değişim süreci ilk aşamada bir program üzerinde anlaşılabilmesi nedeni ile küçük ölçekte kalmış, 1995 yılında Şevardnadze'nin iktidara gelmesi ile birlikte ciddiyet kazanmıştır. 1995 yılında IMF desteğinde bir reform programı uygulanmaya başlanmıştır.

Gürcistan, bağımsızlık sonrasında bir hiperenflasyon dönemi ile karşı karşıya kalmıştır. Enflasyon oranı 1994 yılında %15000 iken, uygulanan politikalar neticesinde 1997-98 dönemine gelindiğinde enflasyon tek haneli rakamlara inmiştir. 1998 yılı Aralık ayında ulusal para Lari'nin devalüe edilmesinden sonra 1999 yılında enflasyon %19'a yükselmiştir. Ancak izlenen sıkı para politikaları sayesinde yıllık enflasyon %5'in altına çekilmiştir. Enflasyon 2005 yılından itibaren yeniden artmaya başlamış olup, 2010 yılı enflasyon oranı %7,2 olarak gerçekleşmiştir.

Gürcistan 2000 yılında dış ticaretini canlandırmak ve ticaret politikalarını belirgin hale getirmek için

Dünya Ticaret Örgütü'ne (WTO) üye olmuştur. 2002 yılında IMF'nin de baskıları sonucu vergilerini yeniden düzenlemeye gitmiştir.

Kasım 2003'te Şevardnadze yönetimine son veren halk hareketinin ardından, Ocak 2004'te Saakaşvili Cumhurbaşkanı olmuştur. Uluslararası çevrelerde, yeni yönetim ile birlikte ülkede siyasi istikrarın sağlandığı, yatırım ve ticaret ortamının geliştirilmesine yönelik önlemler alınacağı yönünde bir güven oluşmuştur.

Özellikle yasal, finansal ve enerji sektörü reformları ile özelleştirme, vergi sistemi, kamu harcamaları ile yolsuzluk ve kaçakçılıkla mücadele konuları üzerinde reformlar gerçekleştirilmiştir.

Vergi reformu çerçevesinde ilk olarak %20 olan KDV oranı, %18'e düşürülmüştür. İhraç mallarına KDV uygulanmamaktadır. Ayrıca gelir vergisi oranı %20'den %12'ye, sosyal sigorta vergisi oranı da %31'den %20'ye düşürülmüştür.

Ekonomik Performans

Sovyetler Birliği'ne dahil olan diğer ülkelerin bağımsızlıklarını kazandıktan sonra yaşadıkları ekonomik sorunların benzerlerini yaşayan Gürcistan, bunlara ilave olarak ticaret yollarını bozan bir iç savaş yaşamış ve bu nedenle de bazı ilave sorunlarla karşı karşıya kalmıştır. Bağımsızlık sonrasında ekonomide yaşanan çöküş çok hızlı ve şiddetli olmuştur. Ekonomide yaşanan hızlı çöküşün nedenleri tarım ve sanayi sektörlerinde önemli miktarda üretim düşüşleri, Abazya'da yaşanan savaş nedeni ile Rusya'ya ulaşan ticari yolların kapanması olmuştur. Yaşanan ekonomik sorunlar pek çok firmanın kapanmasına neden olmuştur. Ülke, batıdan gelen insani yardımlarla ayakta kalabilmiştir. Ekonomik faaliyetlerin yaklaşık yarısı kayıt dışı hale gelmiştir.

2008 yılı itibarı ile hizmet sektörü %60,9 ile GSYİH'ya en fazla katkıda bulunan sektör olmuştur. Hizmet sektörünü %27,2 ile sanayi, %11,9 ile tarım sektörleri izlemektedir.

Bakü-Tiflis-Ceyhan petrol boru hattında devam eden inşaat faaliyetlerinin ülke ekonomisine olumlu etkileri nedeni ile son yıllarda güçlü büyüme eğilimi gözlenmiştir.

Rusya ve Gürcistan arasında 2008 yılının Ağustos ayında yaşanan çatışma ülkedeki inşaat ve finansal hizmet sektörlerinde ani bir küçülmeye ve aynı zamanda GSYİH'nin 2008 yılı sonlarında % 3,9 oranında gerilemesine neden olmuştur.

► Sektörler

Tarım ve Hayvancılık

Gürcistan, Sovyet döneminde turuncgil ve diğer meyveler, şarap, çay ve sebze ihracatında uzmanlaşmıştır. Buna karşılık, ülke, hububat ihtiyacının %50'sini, süt ürünlerinin %60'ını ve et ihtiyacının %33'ünü ithalat yolu ile karşılamıştır. Bağımsızlık sonrasında yaşanan sorunlar ülkenin gıda üretiminin önemli miktarda düşmesine neden olmuştur. Ülke bu nedenle hububat ihtiyacının %80'ini ithalata karşılamış; ithalatın büyük bir kısmı ayrıcalıklı şartlarda ve insani yardım çerçevesinde gerçekleştirilmiştir.

Tarım sektörü gerilemeye rağmen Gürcistan'daki en önemli ekonomik faaliyetlerden biri olma özelliğini sürdürmektedir. Bağımsız olma sürecinden sonra başlayan ekonomik kriz, ekonominin pek çok kolunu yok etmiş ve tarımı, tekrar ekonominin belkemiği durumuna getirmiştir. Tarım sektörü hem GSYİH'ye hem de istihdama katkısı ile en önemli sektördür.

Günümüzde tarımsal üretimin büyük çoğunluğu özel sektör tarafından gerçekleştirilmekte olup, devlet sadece çay ve tohum üretiminde aktif bir role sahiptir.

Gürcistan, eski ve zengin bir tarım kültürüne sahip olmasına rağmen bugün itibarıyla imkansızlıklardan dolayı ülkede organize ve etkin bir tarım yapıldığını söylemek güçtür. Ekilebilir alanlar ve ormanlık arazi toplam yüzölçümünün %85'ini oluşturmaktadır. Ülkedeki toprak ve iklim çeşitliliği pek çok ürünün yetiştirilebilmesi için uygun bir ortam yaratmaktadır. Topraklarının %43'ü tarıma elverişli olup, 3 milyon hektarı bulan arazinin %25'inde ekim yapılmaktadır. SSCB döneminde birliği oluşturan tüm Cumhuriyetlere tarımsal ürünlerin büyük çoğunluğu Gürcistan tarafından gönderilmekte iken, bağımsızlığın ilanından sonra durum tersine dönmüştür.

Tarımın toplam GSYİH içindeki payı yıldan yıla azalsa da toplam istihdamın %50'sini barındıran bu sektör ülke ekonomisi için hala önemli bir yer tutmaktadır. Sektör içinde en önemli yeri geleneksel şarap üretiminin can damarı olan üzüm yetiştiriciliği almaktadır. Bağcılığın yaygın olarak yapıldığı yer ise ülkenin güneyindeki Kakheti bölgesidir.

Gürcistan'da geleneksel yöntemlerle tarım yapılmakta olup, modern teknoloji kullanımı yok denecek kadar azdır. Buna karşın sun'i ve hormonlu maddelerin kullanımının aynı oranda düşük olması, ürünlerin doğal haliyle satılmasını sağlamaktadır. Topraklarının yaklaşık yarısı tarımsal üretim için müsait olan Gürcistan'da istikrarlı bir üretimden bahsetmek mümkün değildir. Örneğin, SSCB döneminde tüketilen çayın yaklaşık %90'ı Gürcistan tarafından üretilirken, bugünkü çay üretimi 1990'la mukayese edildiğinde çok düşük düzeydedir.

Ülkedeki başlıca tarımsal üretim çay, üzüm, mısır, patates, turuçgiller, çeşitli meyve ve sebzelerden oluşmaktadır.

Gürcistan dünyanın ilk 10 fındık üreticisi ülkesinden birisidir. Son yıllarda uygulanan politikalar ile tarımda reform yapmayı amaçlayan hükümet, tarım alanlarının çiftçilere dağıtılması ve kayıt altına alınması programını yürütmektedir. Vergi, altyapı, tedarik gibi konularda da tarım sektörünü geliştirici önlemler alınmaya çalışılmaktadır.

Ekonomi içerisinde önemli bir yer tutan hayvancılık sektörü tarım sektörü gibi bağımsızlık sonrasında büyük oranda gerilemiştir. Kafkas dağları eteklerindeki geniş meraların hayvancılık yapılması için son derece elverişli olmasına rağmen, bu konuda Gürcü müteşebbislerin ciddi girişimleri bulunmamaktadır.

Sanayi

Sovyet döneminde ülkenin üretimi Birlik içindeki diğer ülkelerde bulunan fabrikalarda üretilmekte olan parçaların teminine bağlıydı. Bağımsızlığın ardından ülkenin sınai üretimi Sovyet sisteminin parçalanmasından, enerji fiyatlarının pazar ekonomisi koşullarına göre belirlenmesinden ve yatırımlara erişimdeki yetersizlikten şiddetli biçimde etkilenmiştir. SSCB'nin dağılmasından sonra imalat sanayi üretimi sürekli düşüş göstermiştir. İmalat sanayiindeki pek çok sektör verimsiz faaliyet göstermeye devam etmektedir. Ancak başta bağcılık ve şarapçılık olmak üzere gıda işleme ve uçak üretim teknolojileri gibi bazı alanlarda düzelleme işaretleri gözlenmektedir.

Gürcistan'ın başlıca sanayi kolları arasında; demir-çelik, demir ihtiva etmeyen metaller, kimyasallar, inşaat malzemeleri, hafif sanayi ve ağaç işleme yer almaktadır. Sanayi sektörü üretiminin %50-60'ı gıda ve diğer hafif sanayi alanlarında gerçekleştirilmektedir. Hükümet bazı önemli tesisleri yatırıma açmış ve özelleştirme, etkisini en fazla küçük ölçekli işletmeler üzerinde göstermiştir.

Sanayi sektörü son yıllardaki reform çalışmaları ve belli başlı önemli işletmelerin özelleştirilmesinden olumlu yönde etkilenmiştir. Gelişmiş ülkelerde büyümenin itici gücünü oluşturan KOBİ'ler, Gürcistan'da zayıf iş ortamı nedeni ile sınırlı düzeyde kalmaktadır.

Sanayi üretimi geçmişte ülke ekonomisinin kalkınma sürecinde çok önemli bir rol üstlenmiştir. Ancak, 1990'lı yılların başındaki bağımsızlık sonrasında eski SSCB sisteminden ayrılarak serbest piyasa ekonomisine geçiş sürecinde yaşanan siyasi ve ekonomik olumsuzluklar hem genel olarak ülke ekonomisinin hem de sanayi sektörünün olumsuz şekilde etkilenmesine neden olmuştur.

Ülkedeki üretim potansiyelinin hızlı düşüşü 1993-1994 yılları arasında kritik bir duruma kadar ulaşmış, bu dönemde sanayi üretiminin yaklaşık %80 oranında azaldığı ve nitelikli iş gücünde büyük kayıp olduğu görülmüştür. Bunun üzerine, 1996 yılından itibaren bir dizi yapısal reform hayata geçirilmiştir. Özelleştirme sürecinin başlatılması, maliye ve döviz sistemlerinin güçlendirilmesi, fiyat istikrarının sağlanması ve dış ticaretin liberalleşmesi ön plana çıkan değişimlerdir.

2000'li yılların başında değişim sürecine hız verilerek, özel sektörün güçlenmesi ve üretim/istihdam imkanlarının artırılması amacıyla yeniden yapısal değişikliklere gidilmiştir. Bunun sonucunda, ülkede serbest piyasa ekonomisinin temel öğelerinin kurulması yönünde olumlu gelişmelerin olduğu görülmektedir.

Üretim tesislerinin özelleştirmesi ve yeni makroekonomik sistem için yasal ortamın oluşturulması gayretleri sürmektedir. Bu kapsamda, yolsuzlukların önlenmesi için yasal düzenlemeler yapılmış, özelleştirme sürecine hız verilmiş ve oldukça liberal bir "Vergi Kanunu" yürürlüğe girmiştir. Yapılan bu düzenlemelere rağmen, üretim sektöründe halen önemli sorunlar mevcuttur.

Üretim tesislerinin önemli kısmı özelleştirilmiş olmasına rağmen, büyük çoğunluğu çalışamaz durumundadır. Ayrıca, modernizasyon yatırımlarının çok düşük olması nedeniyle üretim tesislerinin her geçen gün değer kaybetmesi söz konusudur.

Firmaların bütçe imkanlarının üzerinde borçlu olmaları, yetersiz organizasyon ve idare politikaları, eskimiş üretim teknolojisi ve gelişmemiş altyapı ülkede üretimin gelişmesindeki en önemli engelleri oluşturmaktadır. Ayrıca, elektrik enerjisi temininde yaşanan problemler üretici firmaların faaliyetlerinde ciddi sorunlar yaratmaktadır. Bununla birlikte, 2005 ve 2006 yılları enerji üretimine yönelik önemli projelerin hayata geçirilmeye başlandığı yıllar olmuştur. 2007 de olduğu gibi 2008 yılında da enerji sektöründeki yatırımlara özellikle barajların inşaatı ve enerji taşıma hatlarının inşaatına devam edilmiştir.

Ülke sanayisinin gelişmesindeki önemli engellerden birisi de mevcut sabit sermaye eksikliğidir. Özel bankalarının kredi faizlerini düşürmeye başlamalarına rağmen henüz kredi kullanımı istenilen düzeyde değildir. Ancak, özellikle 2005-2008 döneminde bu konuda iyileşme görülmektedir. Diğer taraftan, kayıtdışı ekonominin hala yüksek olması serbest rekabet ortamının oluşmasındaki diğer engellerden birisidir. Hükümetin ekonomiyi mümkün olduğunca kayıt altına alma çabaları devam etmektedir. Bu konuda da 2008 yılında ciddi mesafe kaydedilmiştir.

Başlıca sanayi kolları arasında demir-çelik, demirdışı metalurji, kimya, gıda, ağaç işleme, makine-metal, inşaat malzemeleri sayılabilir. İmalat sektörü çok az sayıda tesise bağımlı durumdadır. Bu tesislerden Zestaponi Demir Alaşımları İşletmesi ile Rustavi Demir ve Çelik Tesisi ülkenin en önemli iki sanayi kuruluşudur. Zestaponi Demir Alaşımları İşletmesi silikomangan ve ferromangan üretmekte olup, Rustavi Demir ve Çelik Tesisi demir cevherinden dikişsiz boru üretebilecek vasıflara sahiptir.

Diğer önemli tesislerden Çiaturmangan İşletmesi konsantre mangan cevheri, Magneuli İşletmesi bakır konsantresi, Azot Kimya Tesisi ise amonyum nitrat, amonyum sülfat ve diğer gübre çeşitlerini üretmektedir. Tbiliviamsheni Uçak ve Parçaları Üretim Tesisi sipariş alınması halinde uçak parçaları üretmektedir. Ayrıca, Kutaisi Otomobil Fabrikası "Bolero" marka arazi aracı ile sipariş halinde hafif kamyon üretimi yapmaktadır.

Kaspicementi (960.000 ton/yıl) ve Rustavicementi (864.000 ton/yıl) en büyük iki çimento fabrikasıdır.

Silikatı, mülsemetla ve Artsisviskneoda topiramı 55.000 ton kapasite ile 3 büyük kireç fabrikasıdır. Gardabani'de 2007 yılında 30.000 ve kapasitesi 2008 yılında 45.000 tona çıkarılan doğal kil ve alçı taşı üretimi yapan bir tesis vardır. Ayrıca, 70 milyon adet kapasiteli tuğla fabrikası, 134 Milyon m² kapasiteli Gardabani karton fabrikası, 4 Milyon m² kapasiteli Tiflis Muşamba Fabrikası ve 19 milyon adet kapasiteli Lilo duvar kağıdı fabrikası mevcuttur.

30 Ekim 2007 tarihinde Tiflis'te Gürcü Interplast inşaat malzemeleri üretim tesisi hizmete girmiştir. Kendi kategorisinde Kafkasya'da bulunan en büyük fabrika olarak gösterilen ve 20 milyon USD'lik yatırım ile kurulan tesiste 1000 kişi istihdam edilmekte ve gaz ve suya yönelik çeşitli çaplarda plastik borular, metal-plastik profiller, lamine döşemeler, teller vb. üretim yapılabilmektedir. Tesisin öncelikle iç piyasaya yönelik çalışacağı daha sonra Ermenistan, Ukrayna ve Azerbaycan pazarlarını hedefleyeceği belirtilmektedir.

Ülkede son yıllarda yapılan Türk menşeli yatırımlar da sanayi üretimine önemli katkılarda bulunmaya başlamıştır. Bu konudaki detaylar ilerleyen bölümlerde ele alınacaktır.

İmalat sanayi istatistikleri incelendiğinde özellikle gıda işleme ve başta şarap olmak üzere alkollü içecek üretiminin öne çıktığı gözlemlenmektedir.

Madencilik

Gürcistan, Tiflis'in 130 km. batısında yer alan, dünyanın en zengin manganez yataklarından birine sahiptir. Toplam manganez rezervinin 222 milyon ton olduğu tahmin edilmektedir. Ülke ayrıca bakır (tahmini olarak 341 700 ton) ve altın (37 609 kg) rezervine sahiptir. Tiflis'in güneybatısındaki Marneuli'de bir Avustralya-Gürcü ortak yatırım şirketi terk edilmiş Sovyet dönemi bakır madenlerinin cüraf yığınlarından altın çıkartmaktadır. Ayrıca arsenik, obsiyadian agat ile birlikte demir dışı metaller ve polimetallik cevher yatakları da bulunmaktadır. Doğal kaynakların ihrac edildiği başlıca pazarlar Rusya ve Türkiye'dir. Ülkenin doğusunda bazı petrol yatakları bulunmaktadır. Ülkenin 35 milyon varil kanıtlanmış petrol rezervi bulunmaktadır. Ayrıca ülkenin 300 milyar fit küp kanıtlanmış gaz rezervi bulunmaktadır. Gürcistan'ın 300 milyon tonluk kömür rezervinin bulunmasına karşın, söz konusu kömür yüksek kalitede değildir.

Müteahhitlik Hizmetleri

İnşaat sektörü bağımsızlığı müteakip yaşanan çöküş sonrasında hızla yeniden büyümektedir. Ekonominin en dinamik sektörlerinden biri inşaat sektörüdür. Gürcü hükümeti çok az taahhüt işini üstlenmektedir. Taahhüt işlerinin büyük çoğunluğu özel sektör tarafından ve daha ziyade küçük ölçekli şirketler tarafından yürütülmektedir. Ülkedeki inşaat faaliyetlerinin gerçek değerinin hesaplanması, faaliyetlerin en önemli kısmının kayıt dışı ekonomide gerçekleştirilmesi nedeni ile mümkün olamamaktadır.

2005 yılında inşaat sektörü % 14,1 oranında büyümüştür. Bunda 2006 yılında tamamen çalışır hale gelen Bakü-Tiflis-Ceyhan Boru Hattı ve 2007 yılında faaliyete geçen Güney Kafkasya Boru Hattı rol oynamıştır. Sektörde büyüme 2006 yılında yavaşlamış ancak 2007'de yeniden % 14,3 oranında önemli bir artış göstermiştir. Bunda ülkenin turizm merkezi Batum ve Tiflis kentinde konut talebindeki artış rol oynamıştır. İnşaat faaliyetlerindeki artış telekomünikasyon, otelcilik gibi sektörlerle de etki etmektedir.

Ulaştırma ve Telekomünikasyon Altyapısı

Avrupa ile Asya arasında bir geçiş konumunda olan Gürcistan, Orta Asya ülkeleri için denize çıkış noktası durumunda olması, tarihi ipek yolu üzerinde bulunması ve bölge ülkelerine ulaşımı sağlayan bir demiryolu ağına sahip olması açısından önemlidir. Ancak gerçekte ülkenin taşımacılık ve haberleşme altyapısı, güvenliği ve ülkeden geçen ticaret hacmi yeterli olmadığından bu avantajı ekonomik olarak kullanamamaktadır.

Ülkenin havayolu ulaşımı, başkent Tiflis hariç çok yetersiz bir durumdadır. Karayolları ulaşımı ise ciddi onarımlara dolayısıyla yatırımlara ihtiyaç duymaktadır. Deniz taşımacılığında Karadenizin doğu kıyılarında bulunan Poti ve Batum limanları önem taşımaktadır. Ülke, 1612 km uzunluğunda iyi bir demiryolu ağına sahiptir; ancak karayolunda olduğu gibi demiryollarında da ciddi bir onarım ihtiyacı konusudur. Ülkenin Azerbaycan ve Ermenistan ile faal demiryolu bağlantısı mevcuttur. Türkiye ile Gürcistan arasında demiryolu bağlantısı kurmak üzere hazırlanan Kars-Tiflis demiryolu projesi sürmektedir.

Avrupa Kalkınma ve Yatırım Bankası-EBRD; Tiflis Havaalanı, karayolları, demiryolları ve sivil havayollarının iyileştirilmesine yönelik altyapı yatırımlarını finanse etmektedir. Karayolları, demiryolları ve limanların iyileştirilmesi için Dünya Bankası da kredi sağlamıştır. Türk firması TAV, Tiflis havaalanında yeni bir terminal inşaatı gerçekleştirmiş ve söz konusu terminal Şubat 2007'de açılmıştır. TAV aynı zamanda Karadeniz'deki tatil beldesi Batum'da da bir havaalanı inşaatı üstlenmiştir. TAV her iki havalanının sırası ile 15 ve 20 yıllık işletmesini de üstlenmiş bulunmaktadır.

Gürcistan, petrol ve gaz boru hatlarının Hazar Denizinden batıya uzandığı yol üzerinde önemli rol oynamaktadır. Nisan 1999'da Azerbaycan'ın başkenti Bakü, Gürcü limanı Supsa arasında bir petrol boru hattı açılmıştır. Söz konusu boru hattının kapasitesi 145 000 varil/gün olup, Azerbaijan International Operating Company-AIOC tarafından çıkarılan petrolün taşınmasını sağlamaktadır. 2003 yılı Mart ayında ise Azerbaycan Şah Deniz gazının geliştirilmesi ve Şah Deniz gazının Gürcistan üzerinden

Erzurum'a ulaştırılmasının sağlanması için bir boru hattının inşaatı için anlaşma imzalamıştır. Çarbay, Kafkasya Boru Hattı projesi olarak bilinen söz konusu projenin maliyeti, 3,2 milyar ABD Doları tutarında olup, gazın Türkiye'ye ulaştırılması 2007 Mart ayında gerçekleştirilmiştir. Mayıs 2005'te Gürcistan, Azerbaycan ve Türkiye devlet başkanları Bakü-Tiflis-Ceyhan (BTC) boru hattının resmi açılışını yapmıştır. Bu kapsamda Gürcistan'ın transit bedellerinden yılda yaklaşık 50 milyon \$ kazanması beklenmektedir. Bakü-Tiflis-Ceyhan boru hattı aynı zamanda Gürcistan'ın Rusya'dan enerji ithalatına bağımlılığını da azaltacaktır.

Gürcistan, Sovyetler Birliği'nden zayıf bir telekomünikasyon sistemi devralmıştır. Sabit telefon hattı sayısı 2004'te 532 800 iken, 2007'de 544 000'e yükselmiştir. Çoğu hat iyi çalışmasa da, yapılan acil yatırımlar sonucu uluslararası telefon bağlantılarında iyi sonuçlar elde edilmiştir. Ancak Gürcistan ile uzun mesafe görüşmeleri yapmak hala güçtür.

Sabit hatlardaki sorunlar ülkede mobil telefon altyapısının gelişmesi sonucunu doğurmuştur. Mobil telefon abonelerinin sayısı 2004 yılında 600 000 iken 2007 yılında 2,4 milyona ulaşmıştır.

Ülkede halihazırda 3 mobil telefon operatörü bulunmaktadır: TeliaSonera adlı İsveç-Fin ortaklığındaki bir operatör tarafından kontrol edilen Geocell, bir grup Amerikan şirketinin mülkiyetindeki MagtiCom ve Rus VimpelCom mülkiyetindeki Mobitel.

Enerji

Gürcistan enerji kaynaklarının çoğunu ithalat yoluyla sağlamaktadır. Enerji alanındaki dışa bağımlılığı ülkenin ekonomik sorunlarının temel nedenidir. Yaz aylarında elektrik üretiminin artmasına bağlı olarak başta Türkiye olmak üzere çeşitli ülkelere elektrik ihracatı gerçekleştirilmektedir. Buna rağmen, ülkenin enerji üretimi kendi ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kalmaktadır. Ülke, hidroelektrik enerjisi üretiminde önemli potansiyele sahip olmasına rağmen, 100-160 milyar kw saatlik kapasitesinin yalnızca %10'unu kullanmaktadır. Bu nedenle başta doğal gaz olmak üzere enerji ihtiyaçlarının çoğunluğunu Rusya, Türkmenistan ve Azerbaycan'dan ithalat yolu ile karşılamaktadır. Gürcistan, diğer eski Sovyet Cumhuriyetlerine benzer biçimde enerjinin verimsiz ve savurgan tüketimi nedeni ile sorunlar yaşamaktadır. Ekonomideki en önemli sorunlardan biri, enerji ithalatına bağlı borç problemidir.

Ekonomi önemli oranda Rusya ve Türkmenistan'dan ithal edilen doğal gaza bağımlıdır. Bu bağımlılık, ekonomik yük oluşturmakla beraber enerji güvenliğini de tehdit eden bir konudur. 23 Ocak 2006 tarihinde Rusya'dan Gürcistan'a doğal gaz taşıyan boru hattında meydana gelen patlama sonucu Gürcistan bir süre enerji krizi yaşamıştır. Bu nedenle doğal gaz kaynaklarını çeşitlendirmeyi hedeflemektedir.

Şah Deniz gazını ve Azerbaycan'daki gaz sahalarını Erzurum'a ulaştıran Güney Kafkasya Boru Hattı 2007 yılı Mart ayında çalışmaya başlamıştır.

Enerji sektöründe kamu kesiminin varlığının devam etmesi, enerji tüketiminin devlet tarafından sübvansede edilmeye devam edeceği anlamına gelmektedir. Ülkede uygulanmakta olan düşük enerji fiyatları ve borçların geciktirilmesi enerji kaynaklarının düzgün yönetimini engellemektedir.

Enerji sektöründe yapılması gereken reformların gecikmesi, yatırımcıların sektöre olan ilgisizliği, özelleştirmede yaşanan sıkıntılar, enerji tüketimini bedellerinin ödenmesinde yaşanan sorunlar, elektrik hatlarına yapılan sabotajlar Gürcistan enerji sektörünün karşı karşıya olduğu başlıca problemlerdir.

Ülkenin petrol ve doğalgaz rezervleri oldukça sınırlıdır. Gürcistan'da çıkarılan başlıca madenler magnezyum ve perlitir. Dünyadaki en zengin mangan yatakları Gürcistan'ın Chiatura bölgesindedir. Öte yandan, tespiti yapılmış 450 civarında maden rezervi olduğu ifade edilmektedir. Ülkenin taşkömürü rezervi 350 milyon ton, demir rezervi 16 bin ton, bakır rezervi ise 670 bin ton'dur. Çinko, kurşun ve altın çıkartılan diğer madenlerdir.

Gürcistan'ın diğer bir önemli doğal kaynağı ormanlarıdır. Özellikle Kafkas Dağları eteklerinde yoğunlaşan ve çok çeşitli ağaçları bünyesinde barındıran ormanların toplam alanı 3 milyon hektar civarındadır. Ülkenin ihracat potansiyelinde özellikle kereste önemli bir konuma sahiptir.

Ülkenin doğal gaz tedarikçisi Rusya Federasyonu iken, iki ülke arasında 2006 yılında yaşanan gerginliğin sonuçları bu alanda da kendini göstermiş ve Rusya'nın doğalgaz fiyatını 110 \$/bin m³'ten 235 \$/bin m³'e yükseltmesi sonucu alternatif kaynak arayışı başlamıştır. Bu çerçevede, Azerbaycan'dan Şah Deniz doğalgazının ithal edilmesi kararlaştırılmıştır. Gürcistan'da, Azerbaycan'dan 120 \$/1000 m³ fiyat seviyesinden alınan gazın dağıtımı 12 Ocak 2007 tarihinde başlamıştır.

Azerbaycan Devlet Petrol Şirketi (SOCAR) ile Georgian Oil and Gas Corporation arasında imzalanan sözleşmeye göre ise 2008 yılı itibarı ile Gürcistan Azerbaycan'dan daha yüksek fiyatla doğal gaz alacaktır. Söz konusu fiyatın seviyesi henüz açıklanmış olmamakla birlikte basında yer alan haberlere göre 200 \$/1.000 m³ civarındadır. Gürcistan halihazırda Azerbaycan'dan günlük 1,5 milyon m³ gaz almakta olup, kontratın sona ermesi nedeniyle 2008 yılı Ocak ayından bu yana Azerbaycan gaz sevkiyatını durdurmuştur. Gürcistan ayrıca, transit ülke konumu çerçevesinde geçiş ücreti karşılığında Bakü-Tiflis-Erzurum doğalgaz hattı üzerinden de yıllık 250 milyon m³ gaz almaktadır.

Ülkedeki elektrik ve gaz dağıtım şebekesinde yaşanan sorunlar son senelerde yapılan çalışmalar ile hafiflemiştir. Son dönemde Tiflis elektrik dağıtım firması TELASİ tarafından yapılan iyileştirmeler neticesinde fatura tahsilatında da artış sağlanmıştır.

Bankacılık

Gürcistan bankacılık sisteminde toplam 20 banka bulunmaktadır. Bunlardan 10 yerli banka, diğer 10 ise Azerbaycan ve Türk banka şubeleridir. Ayrıca anılan dönemde ticari bankalara ait 683 kurum faaliyette idi (124 şube ve 540 hizmet merkezi). Anılan dönemde Gürcistan'da HSBC Georgia ve Progress Bank faaliyete başlamıştır. Faaliyete başlayan HSBC Georgia'nın hisselerinin %70'i HSBC Europa bankasına, diğer %30 ise Wings Establishment şirketine aittir. Progress Bankın ise hisselerinin %100 ü Kala Capital A.S. ye aittir. Son yıllarda Gürcistan'da bankacılık sektörünün diğer sektörlerle göre daha hızlı artış göstermekte olduğu tespit edilmektedir. Bahsekonu durum 2008 yılının ilk yarısına kadar devam etmiştir, Sektördeki canlılık kendini hem döviz hem yerel para cinsinden tutulan mevduatlarda hem de kullanılan ticari banka kredilerinde göstermeye devam etmektedir. Özellikle ticari banka kredilerinin tutarında bir önceki yıla göre yaşanan %77'lik artış ülkedeki ekonomik faaliyetlerde gözlenen canlanmanın bir göstergesi olarak değerlendirilmektedir, fakat 2008 yılının ağustos ayında Rusya'nın Gürcistan' saldırısı ve savaş durumu bankaların faaliyetlerini ciddi derecede yavaşlatmıştır. Toplam Gürcistan bankacılık sistemi mevduatları 7.208 milyondan 8.866 milyona kadar artmıştır. Aynı dönemde bankaların toplam ödemeleri 5.737 milyondan 7.348 milyona kadar, toplam hisse sermayesi ise 1.471 milyon dan 1.517 milyona kadar artmıştır. Ticari bankaların kredi borçlarında 2008 yılında %31 oranında artış yaşanarak toplam 6 milyar GEL i geçmiştir. 2008 yılında Bankaların kredi profili GSYH nin %31 ini kapsamaktadır. 2003-2007 yıllarında Gürcistan bankacılık sektörü toplam mevduatın %2.7 si kadar, toplam sermayenin %12.7 si kadar kar etmiştir. Fakat 2008 yılının son aylarında anılan oran ciddi oranda düşmüştür. 2008 yılında bankacılık sisteminin toplam zararı 215.7 milyon GEL'e ulaşmıştır.

Bir taraftan bankalarda uygulanan risk yönetiminde gelişme sağlanması diğer taraftan yeni kredi verilmesi anında söz konusu olan maliyetlerin düşmesi sonucunda 2007 yılında başlatılan uzun vadeli kredi kullanımı 2008 yılında da yükselmiştir. Kullanılan kredilerin %70'i uzun vadeli kredilerdir. 2008 yılında da tüketici kredileri kullandırmasına devam edilmiştir.

Kredilerin kullanımına bakıldığında, 2008 yılında tarım, inşaat sektörü, ticaret ve hizmet sektörü, haberleşme ve ulaştırma sektörüne kredi verildiği kaydedilmektedir. Verilen kredi toplamının %80'i sanayi, inşaat ve ticaret alanlarına yönelik olmuştur.

► Doğrudan Yabancı Yatırımlar

Ülkede İş Kurma Mevzuatı

Yabancı Yatırım Mevzuatı

12 Kasım 1996 tarihinde onaylanan "Yatırımların Teşviki ve Korunması Kanunu" ile yabancı yatırımlar garanti altına alınmıştır. Söz konusu Kanun uyarınca Gürcü vatandaşların yatırımlarına tanınan hak ve kolaylıkların aynılarının yabancı yatırımlara da tanınması öngörülmektedir. Yüzde yüz yabancı sermayeli firma kurulabilmektedir.

Yabancı yatırımcılar vergi mükellefiyetlerini yerine getirdikten sonra faaliyet karını iflas veya mahkeme kararı gibi durumlar hariç, sınırlama olmaksızın yurtdışına transfer etme hakkına sahiptir. Parlamentoda yatırımcı aleyhine bir kanun değişikliği yapılması halinde önceden kazanılmış hakların 10 yıl süre ile devam edecek olması önemli bir husustur. Yatırımların Gürcistan hükümeti tarafından kamulaştırılması durumunda yatırımın reel piyasa değerinin ödenme zorunluluğu, anlaşmazlık hallerinde ise yatırımcının Gürcistan mahkemelerine veya uluslararası tahkim kuruluna başvurma hakkı bulunmaktadır. Yatırımcı tazminat bedelini serbestçe transfer hakkına sahiptir.

Yabancı yatırımcıların tarım arazisi satın alması yasaklanmış, 49 yıllığına kiralanmasına olanak tanınmıştır.

Gürcistan kanunlarına göre nükleer, biyolojik ve kimyasal silah üretimi, kenevir ve haşhaş ve diğer narkotik malzemelerin üretimi gibi sınırlı alanlarda yatırım yapılmasına izin verilmemektedir. Yatırımcılara yönelik bir teşvik sistemi bulunmamaktadır.

Ortaklığa Katılma ya da Firma Kurma Şartları:

Firmaların ticari ortaklıklar kurmaları önünde herhangi bir engel bulunmamaktadır. Yatırımcılar şahıs, kolektif, limited veya anonim şirket kurabilecekleri gibi ülkelerindeki firmalarının bir şubesini de Gürcistan'da açabilirler.

Ülkede firma kurmak ya da bir ortaklık ilişkisi kurmak isteyen yatırımcıların şirket merkezinin bağlı bulunduğu bölge mahkemelerine başvuruda bulunmaları gerekmektedir. Mahkeme, başvuru evrakını 7 işgünü içerisinde inceleyerek başvuruyu sonuçlandırmak zorundadır. Ayrıca kurulacak şirketin faaliyet konusuna göre Ulaştırma Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Merkez Bankası gibi çeşitli Gürcü makamlarından lisans (izin) alınması gerekmektedir. Yatırımcılar mahkemeye başvurmadan önce başvuru için gerekli evrakı önce Notere daha sonra Adalet Bakanlığı ve Dışişleri Bakanlığı Konsolosluk Şubesine tasdik ettirmek zorundadır. Bu işlemler için makbuz karşılığında yaklaşık 150 \$ tahsil edilmektedir.

Gerekli Belgeler

- Başvuru Formu
- Şirket unvanı, adresi, faaliyet konusu, ortaklara ait kimlik bilgileri
- Sermayesi ve ortakların payları
- Yöneticilerin kimlik belgeleri
- İlgilinin sabıkası olup olmadığına dair Türk makamlarından alınacak yazı
- Gerçek ve/veya tüzel kişilerin Gürcistan'da kuracakları ortak firmaya ait kuruluş tüzüğü ve şirket ana sözleşmesi (Türkçe ve Gürcüce tercüme)
- Yıllık mali rapor

Şube Açmak İçin Gerekli Belgeler

Yukarıdaki evrakın temin edilmesinin yanı sıra aşağıdaki işlemlerin yapılması gerekmektedir.

Türkiye’de faaliyette bulunan firmanın kuruluş tüzüğü’nün, Gürcüce tercümesi
Şube açma kararının yayımlandığı Ticaret Sicil Gazetesinin Gürcüce tercümesi
1 000 \$ veya eşiti döviz karşılığının Lari’ye çevrilerek, Gürcistan’daki bir bankaya yatırılması. (Söz konusu meblağ kurulacak firmanın gelecekte doğacak vergi borcu için talep edilmektedir.)

Gürcistan’da yabancı yatırımlar, 12 Kasım 1996 tarihinde onaylanan “Yatırımların Teşviki ve Korunması” Kanunu ile güvence altına alınmıştır. Söz konusu Kanun’da yatırımın tanımı yapılarak, yabancı yatırımcılara Gürcü vatandaşlara tanınan hak ve kolaylıkların aynısının tanınması öngörülmüştür. Ancak, 1995 - 2002 yılları arasında ülkeye 900 Milyon \$ seviyesinde yatırım yapılmış olup, potansiyelin oldukça gerisindedir.

2003 yılında ülkede yaşanan “Gül Devrimi” ile birlikte yeni göreve gelen hükümet tarafından yabancı sermaye için ülkeyi cazip hale getirmek üzere bir takım önlemler alınmaya başlanmıştır. Bu kapsamda hazırlanan yeni Vergi Kanunu ile vergi mevzuatı basitleştirilirken, bazı vergiler uygulamadan kaldırılmıştır.

Özellikle Bakü – Tiflis – Ceyhan Boru Hattı (BTC) kapsamında yapılan yatırımların da olumlu etkisiyle son iki yıl içerisinde Gürcistan’a gelen sabit yabancı sermaye miktarında artış görülmektedir. Nitekim, 1995 – 2002 yılları içerisinde ülkeye gelen toplam yabancı sermaye miktarı kadar yabancı sermaye girişi sadece 2004 yılında olmuştur.

Yabancı yatırımcılar vergi mükellefiyetlerini yerine getirdikten sonra faaliyet kârını iflas veya mahkeme kararı gibi durumlar hariç sınırlama olmaksızın yurtdışına transfer etme hakkına sahiptir. Parlamento tarafından yukarıda adı geçen Kanun’da yatırımcının aleyhine bir değişiklik yapılması durumunda kazanılmış hakların 10 yıl süreyle geçerli olacağı hükme bağlanmıştır.

Yatırımların Gürcistan hükümeti tarafından kamulaştırılması durumunda yatırımın reel piyasa değerinin ödenme zorunluluğu, anlaşmazlık halinde ise yatırımcının Gürcistan mahkemelerine veya uluslararası tahkim kuruluna başvurma hakkı bulunmaktadır. Yatırımcı tazminat bedelini serbetçe transfer hakkına sahiptir.

Yabancı yatırımcının Gürcistan’a kayıtlı olması şartıyla menkul kıymet, şirket, bina gibi yatırım olarak tanımlanan varlıkları satın almasında bir kısıtlama bulunmamaktadır. Ancak, yabancı yatırımcıların tarım arazisi satın alması yasaklanmış, söz konusu arazilerin 49 yıllığına kiralmasına olanak tanınmıştır.

Gürcistan kanunlarına göre nükleer, biyolojik ve kimyasal silah üretimi, kenevir, haşhaş ve diğer narkotik malzemelerin yetiştirilmesi gibi bazı alanlarda yatırım yapılmasına izin verilmemektedir.

Ayrıca, Gürcistan’da yatırımlara Türkiye benzeri bir teşvik sistemi uygulanmamaktadır.

► Dış Ticaret

Genel Durum

Ülkenin Dış Ticareti

Dış Ticaret Göstergeleri (Milyar Dolar)

Yıllar	2007	2008	2009	2010
İhracat	1,2	1,5	1,1	1,3
İthalat	5,2	6,1	4,4	4,8
Hacim	6,4	7,6	5,5	6,1
Denge	-4,0	-4,6	-3,3	-3,5

Kaynak: www.trademap.org

İhracatında Başlıca Ürünler

İhraç Ettiği Başlıca Ürünler (Milyon Dolar)

GTİP	GTİP Tanımı	2008	2009	2010	2010 (%)
	TOPLAM	1.497	1.139	1.288	100,0
7202	Ferro alyajlar	267	129	263	20,4
7204	Demir çelik hurda ve döküntüleri	129	63	109	8,5

7108 Altın	100	116	86	6,7
3102 Mineral ve kimyasal gübreler (azotlu)	106	60	72	5,6
2603 Bakır cevheri	118	62	71	5,5
0802 Diğer sert kabuklu meyveler	32	70	64	5,0
7404 Bakır döküntü ve hurdaları	30	19	42	3,2
2709 Ham petrol	24	27	38	3,0
9705 Bilimsel değeri olan koleksiyonlar	0	0	38	2,9
2204 Şarap	37	31	37	2,9
2208 Likörler ve diğer alkollü içkiler	59	41	35	2,7
7214 Demir veya alaşımsız çelikten çubuklar	9	2	35	2,7
2201 Sular, mineral ve gazlı olanlar dahil	31	25	30	2,3
3004 İlaçlar	23	17	26	2,0
8803 Hava taşıtı aksam ve parçaları	1	7	25	1,9
Diğer ürünler	531	469	318	24,7

Kaynak: Trade Map

İthalatında Başlıca Ürünler

İthal Ettiği Başlıca Ürünler (Milyon Dolar)

GTİP	GTİP Tanımı	2008	2009	2010	2010 (%)
	TOPLAM	6.056	4.421	4.787	100,0
2710	İşlenmiş petrol ürünleri	762	556	690	14,4
3004	İlaç	190	175	188	3,9
2711	Doğal gaz	205	197	184	3,8
1001	Buğday	109	104	171	3,6
8517	Telefon cihazları	49	39	111	2,3
2402	Sigara ve puro	60	57	79	1,6
1701	Şeker	66	50	74	1,5
7214	Demir veya alaşımsız çelikten çubuklar	111	35	56	1,2
2713	Petrol koku ve bitümeni	29	33	51	1,1
7308	Demir veya çelikten inşaat aksamı	39	20	51	1,1
8471	Otomatik bilgi işlem makineleri, manyetik veya optik okuyucular	93	45	50	1,0
0207	Kanatlı etleri	45	37	47	1,0
1806	Çikolata ve diğer kakolu ürünler	50	43	47	1,0
8528	Televizyon, monitör ve projektörler	42	24	44	0,9
9403	Mobilyalar (oturmaya mahsus mobilyalar hariç)	51	36	42	0,9
	Diğer ürünler	4.155	2.971	2.903	60,6

Kaynak: www.trademap.org

Başlıca Ülkeler İtibarı ile Dış Ticareti

Başlıca Ülkeler İtibarı ile İhracat (Milyon Dolar)

Yıllar	2008	2009	2010	2010 (%)
TOPLAM	1.497	1.139	1.288	100,0
Türkiye	263	221	203	15,8
ABD	102	54	179	13,9
Azerbaycan	205	173	112	8,7
Ukrayna	134	85	102	7,9

Kanada	132	117	87	6,8
İspanya	20	15	70	5,4
Ermenistan	125	49	65	5,0
Bulgaristan	107	82	62	4,8
Almanya	33	27	33	2,6
Romanya	14	12	28	2,2
Birleşik Arap Emirlikleri	11	14	25	1,9
Çin	9	4	24	1,9
Kazakistan	22	16	24	1,9
İtalya	17	24	23	1,8
Rusya	28	23	23	1,8
Diğer ülkeler	276	223	229	17,8

Kaynak: www.trademap.org

Başlıca Ülkeler İtibarı ile İthalat (Milyon Dolar)

Yıllar	2008	2009	2010	2010 (%)
TOPLAM	6.056	4.421	4.787	100,0
Türkiye	916	771	862	18,0
Azerbaycan	608	435	526	11,0
Ukrayna	655	375	514	10,7
Çin	297	175	329	6,9
Almanya	433	256	273	5,7
Rusya	425	291	262	5,5
Birleşik Arap Emirlikler	273	109	142	3,0
Romanya	92	114	136	2,8
İtalya	180	124	130	2,7
Bulgaristan	123	151	128	2,7
ABD	241	323	113	2,4
Kazakistan	55	23	87	1,8
Hollanda	130	96	86	1,8
Brezilya	104	76	79	1,6
Yunanistan	57	61	72	1,5
Diğer ülkeler	1.467	1.041	1.049	21,9

Kaynak: www.trademap.org

► Dış Ticaret Politikası ve Vergiler

Dış Ticaret Politikası

Liberal bir dış ticaret rejimine sahip olan Gürcistan, 2006 yılından itibaren gümrük prosedürlerini basitleştirmeye başlamıştır. 1 Ocak 2007 tarihinden itibaren yürürlüğe giren yeni Gümrük Kanunu kapsamında gümrük işlemlerinde çeşitli değişiklikler olmuştur. Bunlardan en dikkat çekici olanı "garanti belgesi" uygulamasının başlatılması olmuştur. Yeni gümrük işlemleri ile ilgili olarak özellikle taşımacılık firmalarımızın ve araç sürücülerinin tedbirli olması gereklidir.

Gümrükler ile ilgili hususlarda önceden bilgi alınarak hareket edilmesi önemle tavsiye edilmektedir. Bu amaçla Gürcistan Maliye Bakanlığı Gelirler İdaresi bünyesinde Gümrük Acil Hattı (077) oluşturulmuş olup, görüşmeler ücretsizdir. Ayrıca, www.customs.gov.ge internet sitesinden de bilgi alınabilmektedir.

İthalat Rejimi

İthalat işlemleri için Gürcistan Dış Ticaret Mevzuatı kapsamında talep edilebilecek bilgi ve belgeler ise

gümrükleri.

- *Gümrük işlemleri için yetki belgesi (önceki mevzuata göre gümrük işlemlerini yürütecek aracının mevcudiyeti zorunlu olmakla birlikte, yeni prosedürde bu zorunluluk bulunmamaktadır).
- *Taşıma belgeleri (CMR ya da TIR Karnesi),
- *Ticari ilişkilerde bulunan taraflar arasındaki anlaşma,
- *İthalatçının vergi mükellefi olduğuna dair resmi belge,
- *Fatura,
- *Menşe sertifikası,
- *Uygunluk sertifikası (ithalatı yapılan mal için uygunluk sertifikası gerekiyorsa),
- *Lisans veya izin belgesi (ithalatı yapılan mal için özel izin veya lisans gerekiyorsa),
- *Veteriner Belgesi (önceden hayvansal ve bitkisel ürünler için ayrı ayrı istenen belgeler tek dokümanda birleştirilmiştir).
- *Petrol ürünleri, akaryakıt, tütün mamulleri, alkollü içkiler, renkli ve renksiz hurda metal, otomobil vb. bazı ürünlerde hem ithalatta hem ihracatta bandrol ve özel izin uygulamasına tabidir.

Gümrük vergisinden muafiyet:

Özel şahıslar için 24 saatlik zaman zarfında:

1. 200 GEL'e kadar değerinde ve toplamda 5 kilografa kadar meyve, sebze, kuru meyve, süt ve süt ürünleri, makarna ve benzer hazır yiyecekler, fındık, şeker, bayram şekeri ve diğer unlu mamuller, sucuk, maya gibi gıda malzemeleri.
2. 300 GEL'e kadar değerinde (hava yoluyla gelen özel şahıs için maksimum 1.500 GEL değerinde) ve toplamda 50 kilografa kadar değişik çeşitlerde özel ihtiyaç malzemeleri.
3. Her türlü alkollü içecekler için maksimum 2 litre ve 200 dal sigara. Bu madde 18 yaşından küçük özel şahısların ithalat yapmasını kapsamamaktadır.
4. Yabancı ülkede 6 aydan fazla kalan özel şahıslar (Gürcü vatandaşları) gümrük bedeli ödemediği takdirde 7500 GEL'e kadar değerindeki şahsi malzemelerini ülkeye ithal edebilmektedirler.
5. Yabancı ülkede Gürcistan adına diplomat olarak veya konsolosluk birimlerinde çalışanlar, görev değişikliği olduğu zaman aile başına 1 adet ulaşım aracı, 1 adet buzdolabı, 1 adet televizyon ve 1 adet bilgisayarlarını ülkeye gümrüksüz getirebilmektedirler.
6. Yabancı ülkeden daimi olarak ülkeye giriş yapan kişiler mobilya, aile başına 1 adet ulaşım aracı, ev eşyalarını ve benzeri şahsi malzemelerini gümrük bedeli ödemediği takdirde getirebilmektedirler.

Tarifeler ve Diğer Vergiler

Gürcistan, 1 Eylül 2006 tarihinden itibaren yeni gümrük vergisi oranlarını uygulamaya koymuştur. Yeni gümrük vergisi oranları ülkenin ekonomik açılım gayretleri çerçevesinde belirlenmiştir. Bu kapsamda birçok ürünün gümrük vergisi sıfırlanmıştır. Gümrük vergisi sıfırlanmayan ürünler için uygulanan gümrük vergisi oranları %5 veya %12 olarak uygulanmaktadır.

Türkiye ve Gürcistan arasında 21 Kasım 2007 tarihinde imzalanan Serbest Ticaret Anlaşması'nın 1 Kasım 2008 tarihinde yürürlüğe girmesi ile birlikte iki ülke arasındaki ticaret tercihli olarak yürütülmeye başlanmıştır. Bu itibarla aşağıdaki tabloda belirtilen tarım ürünleri dışında, Türkiye Cumhuriyeti menşeli ürünlerin Gürcistan'a girişinde uygulanan gümrük vergileri ve eş etkili vergiler Anlaşmanın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren kaldırılmıştır.

Serbest Ticaret Anlaşmasına Göre Gümrük Tarifesine Tabi Türk Ürünleri

CN Kodu	Ürün Tanımı
01 05	Canlı kümes hayvanları horozlar, tavuklar ("Gallus Domesticus" türü) ördekler, kazlar, hindiler ve beç tavukları gibi evcil türler
02 04	Koyun ve keçi etleri (taze, soğutulmuş veya dondurulmuş)
04 01	Süt ve krema (konsantre edilmemiş, ilave şeker veya diğer tatlandırıcı maddeleri içermeyenler)
04 07	Kuş ve kümes hayvanlarının yumurtaları (kabuklu,taze,dayanıklı hale getirilmiş veya pişirilmiş)
04 09	Tabii bal
07 02	Domates (taze veya soğutulmuş), (sadece 1 Haziran-31 Ekim döneminde)
07 11	Geçici olarak konserve edilmiş fakat bu halleriyle derhal yenilmeye elverişli olmayan sebzeler (örneğin; kükürtdioksit gazı kullanılarak salamurada, kükürtlü su içinde veya diğer koruyucu eriyikler içinde)
08 02	Diğer kabuklu meyvalar (taze veya kurutulmuş)(kabuğu çıkarılmış veya soyulmuş olsun olmasın)
08.05 (0805.50 hariç)	Turunçgiller (taze veya kurutulmuş)
08.06 (0806.20 hariç)	Üzümler , taze
0808.10	Elma, taze

08 12	Geçici olarak konserve edilmiş fakat bu halleri ile derhal yenilmeye elverişli olmayan meyvalar ve sert çekirdekli meyvalar (örneğin; kükürtdioksit gazı kullanılarak salamurada, kükürtlü su içinde veya diğer koruyucu eriyikler içinde)
09 02	Çay (aromalandırılmış olsun olmasın)
24 01	Yaprak tütün ve tütün döküntüleri
24 02	Tütün veya tütün yerine geçen maddelerden yapılmış purolar, uçları açık purolar, sigarillolar ve sigaralar

Gürcistan Osetya sorunundan sonra Bağımsız Devletler Topluluğu'ndan ayrılmıştır. BDT ülkelerinden ithalatta gümrük vergisi muafiyeti artık bulunmamaktadır. Gürcistan'ın üçüncü ülkelerden ithalatta uygulamakta olduğu gümrük vergisi oranları AB Pazara Giriş Veri Tabanından (<http://mkaccdb.eu.int/mkaccdb2/indexPubli.htm>) temin edilebilmektedir.

İthal edilen ürünler %18 oranında KDV'ye tabidir. Gelir vergisi, kurumlar vergisi, KDV, gümrük vergisi gibi başlıca vergilere ilave olarak tüketim, mülkiyet, toprak kullanım vergisi gibi vergi türleri de uygulanmaktadır.

Vergi Tür ve Oranları

Vergi Türü	Oran
Gelir Vergisi	Özel şahıslar için %25.
KDV	%18 (Yıllık cirosu 100 bin GEL'in altında olan girişimler KDV mükellefi olmamaktadır).
Kurumsal Kazanç Vergisi	%15
İstihdam Vergisi	%25 (İşveren tarafından ödeniyor).
Emlak Vergisi	Kurumlar için yıllık %1. Özel şahıslar bir önceki yılda elde ettikleri kazanç 40 bin GEL'in üzerinde olması halinde emlak vergisi mükellefi olmaktadır.
Eğlence Merkezi ve Kumarhane Vergisi	%20 (Ayrıca, masa başına yıllık 500-10.000 GEL arası vergi alınmakta, yerel yönetimlerin 3 aylık bazda tahsil ettiği harçlar söz konusu olmaktadır).
Bandrol ve Lisans (petrol, şeker ve alkollü içecekler için).	0,5 – 20 GEL

Kurumlar vergisi Ocak 2008'de %20'den %15'e düşürülmüştür. Gelir ve sosyal vergi tek vergi haline getirilerek %25 olarak belirlenmiştir. Şubat 2008'de bu oranın 2012 yılı sonuna kadar aşamalı olarak %15'e düşürüleceği ilan edilmiştir.

İstihdam vergisi % 20 oranında uygulanmaktadır.

Alkollü içecekler, etil alkol, otomobiller için lastikler ve havyar gibi bazı ürünlerin ithalatı %5 ila %100 oranında değişen oranlarda tüketim vergisine tabidir. Gümrük hizmetleri için %0,2 oranında bir harç alınmaktadır. Parlamento, Devlet Gümrük İdaresini gerektiğinde 6 ayı geçmeyecek şekilde özel ve mevsimsel vergiler uygulamakla yetkilendirmiştir.

Yatırım malları, yedek parça ve girdilere uygulanan ithalat vergisi %5'tir. Buğday, bebek maması, diyabetik yiyecekler ve insani yardımlar ithalat vergisinden muaftır. Ayrıca yabancı yatırımcıların şahsi malları ve üretimde kullanılacak ekipmanlar da vergiden muaftır.

Yolcu otomobillerinin ithalatı sabit bir orandan vergilendirilmektedir. Yolcu otomobillerinin ithalinde gümrük vergisi ve KDV uygulaması bulunmamaktadır.

Üçüncü Ülkelerden İthalatta Gümrük Tarifelerinden Muaf Olan Mallar

- Elektrik üretim şirketleri için doğal gaz
- Sigaralar
- Buğday, bebek mamaları ve diyabetik gıda ürünleri
- İhracata yönelik üretim için ham madde
- Sağlık Bakanlığı ve Tarım ve Gıda Bakanlığı tarafından onaylanan listede belirlenen 16 eczacılık ürünü
- 300 Lariyi geçmeyen değerdeki ürünler
- İnsani yardımlar
- Bağışlarla finanse edilerek ithal edilen ürünler ya da %25'i bağışlardan oluşup yabancı devletler ya da uluslararası örgütler tarafından tahsis edilen ayrıcalıklı krediler yardımıyla ithal edilen ürünler
- Diplomatik misyonların malları
- Havacılık yakıtları, yağlayıcı maddeler ve uluslararası uçuşlarla ilgili diğer teknik ürünler
- Gürcü vatandaşlarının yurtdışında yayımlanan bilimsel ve edebi nitelikteki eserleri

Gümrük vergisinden muafiyet:

Özel şahıslar için 24 saatlik zaman zarfında:

1. 200 GEL'e kadar değerinde ve toplamda 5 kilograma kadar meyve, sebze, kuru meyve, süt ve süt ürünleri, makarna ve benzer hazır yiyecekler, fındık, şeker, bayram şekeri ve diğer unlu mamuller, sucuk, maya gibi gıda malzemeleri.

2. 500 GEL'e kadar değerinde (hava yoluyla gelen özel şahıslar için maksimum 1.500 GEL değerinde) ve toplamda 50 kilografa kadar değişik çeşitlerde özel ihtiyaç malzemeleri.

3. Her türlü alkollü içecekler için maksimum 2 litre ve 200 dal sigara. Bu madde 18 yaşından küçük özel şahısların ithalat yapmasını kapsamamaktadır.

4. Yabancı ülkede 6 aydan fazla kalan özel şahıslar (Gürcü vatandaşları) gümrük bedeli ödemediği takdirde 7500 GEL'e kadar değerindeki şahsi malzemelerini ülkeye ithal edebilmektedirler.

5. Yabancı ülkede Gürcistan adına diplomat olarak veya konsolosluk birimlerinde çalışanlar, görev değişikliği olduğu zaman aile başına 1 adet ulaşım aracı, 1 adet buzdolabı, 1 adet televizyon ve 1 adet bilgisayarlarını ülkeye gümrüksüz getirebilmektedirler.

6. Yabancı ülkeden daimi olarak ülkeye giriş yapan kişiler mobilya, aile başına 1 adet ulaşım aracı, ev eşyalarını ve benzeri şahsi malzemelerini gümrük bedeli ödemediği takdirde getirebilmektedirler.

Çok Taraflı Ticaret Anlaşmaları ve Preferanslar

Gürcistan'ın taraf olduğu en önemli bölgesel ticaret sistemi olarak BDT ülkeleri (Moldova, Kazakistan, Rusya Federasyonu, Azerbaycan, Ermenistan, Belarus, Ukrayna, Özbekistan, Tacikistan, Kırgızistan) arasındaki Serbest Ticaret Anlaşması görülmektedir. Söz konusu Anlaşma 1994 yılında sonuçlandırılmıştır ve Gürcistan bu Anlaşma çerçevesinde Azerbaycan ve Ukrayna ile 1996'da, Ermenistan ile 1998'de, Kazakistan ile 1999'da ve Türkmenistan ile 2000'de Serbest Ticaret Anlaşmaları yapmıştır. Bu Anlaşmaların tamamı DTO'ye bildirilmiştir.

BDT Ülkeleri STA, sadece mal ticaretinin serbestleştirilmesini içermemekte, aynı zamanda hizmet ticaretini, işgücünün dolaşımını, devlet alımlarını ve mali konuları da (sermaye ve para transferi, bankacılık) kapsamaktadır. Her ülkenin en az altı ay öncesinden bildirim yapmak ve tüm yükümlülüklerini yerine getirmek koşulları ile ayrılabilirdiği Anlaşma çerçevesinde anlaşmazlıkların halli için "BDT Ülkeleri Özel Komitesi" bulunmaktadır.

Anlaşma çerçevesinde, tüm sektörlerde BDT ülkeleri arasındaki ticarete tüm ürünlere ait gümrük vergileri ve eş etkili vergiler sıfırlanmıştır. Ülkeler kendi aralarında yaptıkları protokoller aracılığı ile bazı hassas ürünlerde istisnai düzenlemelere gidebilmektedirler. Bu şekilde Gürcistan'ın yapmış olduğu tek protokol Rusya Federasyonu ile olup, negatif listede her iki taraf için tütün, etil alkol ve yüksek oranlı etil alkol içeren içkiler, Gürcistan için şeker, Rusya Federasyonu için ise bira bulunmaktadır. Bahsekonu negatif listelerin 2012 yılına kadar geçerli olduğu öğrenilmiştir. Gürcistan'ı etkileyen bir diğer istisnai düzenleme de Azerbaycan'ın alkollü içki ithalatına koyduğu kotadır.

BDT Ülkeleri STA kapsamında menşe kurallarının 2000 yılında yeniden düzenlendiği ve bilinen uygulamalardan farklı olduğu bildirilmektedir. Mevcut uygulamaya göre bir ürünün menşe kazanması için maliyetinin içinde %50'den fazla oranda o ülke menşeli girdi bulunması gerektiği belirtilmiştir.

Gürcistan'a Rusya Federasyonu tarafından 2006 yılından bu yana uygulanmakta olan ekonomik ambargo, şarap, maden suyu, sebze ve meyve ürünlerini içermektedir. Gürcistan ekonomisine ciddi zarar veren uygulamaya esas olarak sağlık nedenleri gösterilmektedir.

Ayrıca, Gürcistan ile Avrupa Birliği (AB) arasında bir STA sonuçlandırılmasına yönelik çalışmalar devam etmektedir. Konu ile ilgili olarak AB tarafı bir fizibilite çalışması yürütmektedir. Gürcü yetkililer bu çalışmanın önümüzdeki aylarda sonuçlandırılmasının beklendiğini bildirmektedirler. Söz konusu Anlaşmanın içeriği netleşmemekle birlikte, mal ve hizmet ticaretinin yanısıra fikri mülkiyet hakları ve mali konuları da kapsamının öngörüldüğü öğrenilmiştir.

Diğer taraftan, Gürcistan ile ABD arasında STA imzalanmasına yönelik görüşmelerin kesildiği, Hindistan ve Körfez İşbirliği Konseyi ile taslak metin teatileri yapıldığı, Kanada ile görüşmelerin başlamasının beklendiği, EFTA nezdinde yapılan girişimin ise henüz yanıtlanmamış olduğu ifade edilmektedir.

Tarife Dışı Engeller

Özel izne tabi tutulan maddeler:

1. Değerli metallere, kıymetli mallar, taşlar, el işlemleri, antika mallar ve sanat eserleri, haçlar, resimler ve heykellerin ülkeye giriş-çıkışları Gürcistan Kültür, Eserleri Koruma ve Spor Bakanlığı'nın özel iznine tabidir.

2. Ağaç ve orman ürünlerinin ihracatı için ihracatçının lisans sahibi olması ve Çevre Bakanlığı'nın iznini alması gerekmektedir.

3. Aynı şekilde her türlü silah, silah yapımı için gerekli malzeme, mühimmat, yanıcı maddeler, narkotik, psikotropik, zehir içeren, radyoaktif maddeler, yüksek frekanslı radyo-elektro cihazlar, muhabere vasıtaları, canlı hayvan ve kuşlar ve bitkiler izne tabidir.

4. İlaç, tıbbi malzeme, aşı, laboratuvar kimyasalları vb. maddelerin ithalatı için Sağlık Bakanlığı izni gerekmektedir.

5. 30 bin GEL'den fazla nakit paranın (değerli kağıtların) veya değerinde dövizin ülkeye sokulması ve ülkeden çıkarılması (gümrükten geçerken) beyannameye tabidir.

Özel şahıslar gümrük beyannamesini Gürcüce, Rusça veya İngilizce olarak doldurabilmektedirler. Değeri 300 GEL'den fazla olan şahsi eşyalar gümrük beyannamesine tabi olup, şu şekilde vergilendirilmektedir: Gümrük Vergisi (malın cinsine göre %0'dan %12'ye kadar) ve KDV %18.

Türkiye ile Ticaret

Genel Durum

Türkiye-Gürcistan Dış Ticaret Değerleri (Milyon Dolar)

Yıllar	İhracat	İthalat	İkili Ticaret Hacmi	İkili Ticaret Dengesi	İhracat / İthalat
1992	12	6	18	5	1,83
1993	34	22	56	13	1,58
1994	67	26	93	42	2,62
1995	68	50	118	18	1,36
1996	110	32	143	78	3,39
1997	174	66	239	108	2,63
1998	164	91	255	73	1,80
1999	114	93	207	21	1,22
2000	132	155	287	-24	0,85
2001	144	127	271	17	1,13
2002	103	138	241	-35	0,75
2003	155	274	429	-119	0,57
2004	200	307	506	-107	0,65
2005	272	303	575	-31	0,90
2006	408	345	753	63	1,18
2007	646	290	936	357	2,23
2008	998	525	1.523	473	1,90
2009	766	285	1.052	481	2,68
2010	770	291	1.060	479	2,65

Kaynak: TÜİK

Gürcistan'a ihracatımızda aylık veriler için tıklayınız.

Türkiye'nin Gürcistan'a İhracatında Başlıca Ürünler (Milyon Dolar)

	2008	2009	2010
TOPLAM	998	766	770
3917 Plastikten tüpler, borular, hortumlar; conta, dirsek, rakor vb	20	15	26
3916 Plastikten monofil, çubuk, profiller-enine kesiti > 1mm.	34	21	24
4818 Tuvalet kağıtları, kağıt havlu, mendil, kumaş, masa örtüsü vb	17	19	20
4410 Yonga pano vb. Levhalar	33	16	18
7210 Demir/çelik yassı mamul, kaplı, sıvanmış (600mm. Den geniş)	21	14	17
6908 Sırlı seramikten döşeme, kaldırım taşları, şömine, duvar karosu	19	13	17
8418 Buzdolapları, dondurucular, soğutucular, ısı pompaları	18	11	16
7306 Demir/çelikten diğer tüpler, borular, içi boş profiller	14	10	16
7308 Demir/çelikten inşaat ve aksamı	21	13	15
2523 Çimento	38	21	15
3402 Yıkama, temizleme müstahzarları-sabunlar hariç	8	11	14
8544 İzole edilmiş tel, kablo; diğer izole edilmiş elektrik iletkenleri; fiber optik k	12	7	14
7604 Alüminyum çubuk ve profiller	13	8	11
2710 Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	100	46	11
3923 Eşya taşıma ambalajı için plastik mamulleri, tıpa, kapak, kapsül	11	8	11

7216 Demir/alaşimsız çelikten parçaları	17	8	10
7610 Alüminyum inşaat ve aksamı	7	6	10
4411 Lif levha, orta yoğunlukta	10	7	10
8516 Elektrikli su ısıtıcıları, elektrotermik cihazlar (şofbenler)	10	6	9
9403 Diğer mobilyalar vb. Aksam, parçaları	8	8	9
Diğer ürünler	567	499	475

Kaynak: TÜİK

Türkiye'nin Gürcistan'dan İthalatında Başlıca Ürünler (Milyon Dolar)

	2008	2009	2010
TOPLAM	525	285	291
7204 Demir/çelik döküntü ve hurdaları, bunların külçeleri	228	95	133
7202 Ferro alyajlar	69	89	31
2701 Taşkömürü; taşkömüründen elde edilen briketler, topak vb. Katı yakıtlar	7	6	24
3102 Azotlu mineral/kimyasal gübreler	7	5	23
2710 Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	154	22	18
6204 Kadın/kız çocuk için takım, takım elbise, ceket vs.	5	6	6
7601 İşlenmemiş alüminyum	2	1	6
6109 Tişört, fanila, diğer iç giyim eşyası (örme)	0	1	5
7602 Alüminyum döküntü ve hurdaları	14	2	5
6206 Kadın/kız çocuk için gömlek, bluz, vs.	2	4	4
2301 Et, sakatat, deniz hayvanı vs. (yemeye uygun olmayan) unu, pelleti, kıkırdakları	2	1	4
1208 Yağlı tohum ve meyvelerin un ve küspeleri (hardal hariç)	1	27	3
8908 Sökülecek gemilerle, suda yüzen sökülecek diğer araçlar	3	1	2
6103 Erkek/erkek çocuk için takım elbise, takım, ceket, pantolon vs. (örme)	0	0	2
0302 Balık (taze/sogutulmuş)	4	3	2
2716 Elektrik enerjisi	0	0	2
4101 Sığır ve at cinsi hayvanların derileri-ham	5	3	2
1504 Balıkların/deniz memelilerinin yağları	0	0	2
6104 Kadın/kız çocuk için takım elbise, takım, ceket, pantolon vs. (örme)	1	1	1
4407 Uzunlamasına kesilmiş, biçilmiş ağaç; kalın >=6 mm	8	6	1
Diğer ürünler	9	12	12

Kaynak: TÜİK

İki Ülke Arasındaki Anlaşma ve Protokoller

İki Ülke Arasındaki Ticaretin Altyapısını Düzenleyen Anlaşma ve Protokoller

Anlaşma	İmza Tarihi
Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması	30.07.1992
Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Antlaşması	30.07.1992
İkili Hava Ulaştırma Anlaşması	30.07.1992
Uluslararası Karayolu Taşımacılığı Anlaşması	30.07.1992
Gümrükler Alanında İşbirliği Anlaşması	28.01.2005
4. Karma Ekonomik Komisyon Toplantısı Protokolü	14.09.2005
Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması	21.11.2007
Serbest Ticaret Anlaşması	21.11.2007(1 Kasım 2008 tarihinde yürürlüğe girdi.)
Türkiye-Gürcistan Ortaklık Komitesi 1. Toplantısı Mutabakat Zaptı	24.02.2009
Türkiye-Gürcistan Ortaklık Komitesi 2. Toplantısı Mutabakat	29.06.2009

1991 yılında bağımsızlığını kazanan Gürcistan ile ülkemiz arasındaki ekonomik ilişkiler, o tarihten bu yana gelişmektedir. Bu gelişim, 2000'li yıllarda ve özellikle 2004 yılındaki Gül Devrimi'nin ardından önemli bir ivme kazanmıştır.

İkili ekonomik ve ticari ilişkilerin hukuki çerçevesini oluşturan Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması 30 Temmuz 1992 tarihinde imzalanmış, bu anlaşmanın 9. maddesi uyarınca kurulan Hükümetlerarası Karma Ekonomik Komisyon (KEK) ise, sonuncusu 13-14 Eylül 2005 tarihlerinde Tiflis'te olmak üzere dört kere toplanmıştır.

Türkiye-Gürcistan Serbest Ticaret Anlaşması (STA) ve Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi (ÇVÖ) Anlaşması 21.11.2007 tarihinde Tiflis'te imzalanmıştır. 21.11.2007 yılında imzalanan Serbest Ticaret Anlaşması 01.11.2008 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi anlaşması onay süreci ise halihazırda devam etmektedir.

AB'nin üçüncü ülkelere uyguladığı GSP rejimi kapsamında Gürcistan da bulunmaktadır. Ayrıca, AB'nin GSP+ uygulaması çerçevesinde Gürcistan'a sağladığı tavizler Gümrük Birliği kapsamındaki bazı ürünler için 1 Ocak 2006 tarihinden itibaren Türkiye tarafından da tanınmaya başlanmıştır.

İki Ülke Arasındaki Ticarete Yaşanan Sorunlar

Türkiye-Gürcistan arasındaki ticaret sürekli bir artış eğilimi gösterse de iki ülke arasındaki dış ticaret rakamları ve Türkiye'nin Gürcistan'daki yatırımlarının miktarı potansiyelin altındadır. Türk firmalarının Gürcistan faaliyetlerindeki temel sıkıntısı finansman sorunudur. Ayrıca Gürcistan'da modern bankacılık sisteminin yerleşmemiş olması nedeniyle nakit hareketlerinde ve akreditif işlemlerinde sorunlarla karşılaşmaktadır. Bunun yanında kambiyo mevzuatının yetersizliği para transferlerinde zorluklara neden olmaktadır.

Ticari konuları ilgilendiren mevzuatın pek çok konuda henüz tam olarak netlik kazanmamış olması ve sıklıkla değiştirilmesi ülke ile ticari ilişkilerin gelişimini olumsuz yönde etkilemektedir.

Et İthalatı:

Gürcistan'a et ithalatı kontrollü bir şekilde yapılmakta olup, ithalatçının talebi üzerine başlatılan incelemede, menşe ülkesinde görülen hayvan hastalıkları araştırılmaktadır. İthalat için menşe ülkesindeki hayvan sağlığı koşullarına ilişkin bazı belgeler talep edilmekte, daha sonra ithalatın uygun görülmesi halinde düzenlenen izin belgesi çerçevesinde ithalat gerçekleştirilmektedir. Konu ile ilgili birim ise Tarım Bakanlığı'na bağlı bulunan Gıda Güvenliği, Veteriner ve Bitki Koruma Milli Dairesi'dir.

- Referans Fiyat Uygulaması:

Gürcistan Maliye Bakanlığı Gümrük Dairesi, 2006 yılında bir çok üründe referans fiyat uygulamasına gitmiştir. Söz konusu uygulama, ithal edilen maddeye ilişkin gümrükleme aşamasında hesaplanacak vergi miktarı için fatura değeri yerine idare tarafından belirlenmiş bir kıymetin esas alınmasıdır.

Referans fiyat uygulamasının nedeni, ithalat aşamasında farklı değerler taşıyan faturalar dolayısı ile oluşan vergi kaçağının önlenmesidir. Uygulamada ortaya çıkan sorun ise, her ülkeye uygulanmaması ve bazı maddelerde fatura değeri ile referans fiyat arasında büyük orantısızlıklar olmasıdır. Bu nedenlerden dolayı firmalarımızın Gürcistan pazarındaki rekabet gücü olumsuz yönde etkilenmektedir.

Konu hakkında yapılan görüşmelerde Gürcü yetkililer, vergi kaçağının önüne geçebilmek amacıyla bu uygulamayı yapmak zorunda olduklarını, riskli gördükleri ülkelerin bulunduğu bir liste oluşturduklarını ve Türkiye'nin de bu listede bulunduğunu belirtmişlerdir.

- Sınır kapıları alt yapı eksikliği :

Türkiye-Gürcistan ticari ilişkilerinin gelişimini engelleyen bir diğer sorun ise Sarp ve Kars sınır kapılarındaki altyapı eksiklikleridir. Hukuki altyapı ve kurumsallaşmadaki aksamalar ve fiziki altyapı yetersizlikleri de dış ticaret ilişkilerinde sorunlara yol açmaktadır.

Ulaştırma sektöründe yaşanan sorunlar da iki ülke ticaretini olumsuz yönde etkilemektedir. Söz konusu sorunlar; güvenlik, kara ulaşımı ücretsiz geçiş belgelerinde hala dağıtımın tam olarak yapılamaması olması, yapılan mevzuat değişikliklerinden haberdar olunamaması, ülkenin farklı bölgelerinde farklı ödemelerin gerekmesidir. Ulaşım altyapısının yetersiz olması da ulaşım ile ilgili sorunlara neden olmaktadır. Kars-Tiflis demiryolunun tamamlanması ile birlikte ulaşımın kaynaklanan sorunların aşılması beklenmektedir.

► Pazar ile İlgili Bilgiler

Tüketici Tercihleri

Kırsal bölgelerde yaşayanlar nüfusun %47.7'si olup; gıda harcaması dışında sadece zorunlu giyim eşyası ve ayakkabı için harcama yapmaktadırlar. Şehirlerde ise artan gelir düzeyi nedeniyle perakende sektörü gelişmekte olup; tüketici harcamaları artmaktadır. Buralarda son yıllarda yabancı yatırımlarda

görülen artışta birlikte küçük bir orta sınıf ve elite bir kesim oluşmaya başlamıştır. Bu kesim daha büyük alım gücüne sahiptir ve daha fazla kişisel harcamalara ve moda ürünlere yönelmektedir.

Başkent Tiflis, gelir düzeyinin en yüksek olduğu, tüketici harcamalarının en fazla yapıldığı bölgedir. Nüfusun, % 50'si burada olup; 2006 yılında yapılan harcama miktarı 2 milyar dolardır. Tüketici harcamalarının en düşük olduğu bölge ise Rachkhumi ve Kuemo Suaneti bölgesidir.

Orta yaş grubu, 35-39 yaş arası nüfus en yüksek gelire sahiptir. Bu kesimin % 16'sı yıllık 5000 dolar ve üzeri gelire sahiptir (2007). En yüksek gelire sahip olanlar içinde % 28'lik kısım (2007 yılında, 50 000 doların üzerinde gelire sahip olmuşlardır) ise nüfusun % 0.4'nü oluşturmaktadır. Bu kesim lüks ve markalı ürünlere düşkündür. Pahalı ve moda olan ayakkabı ve giyim eşyalarını satın almaktadır.

15-34 yaş arası nüfus (nüfusun üçte birini oluşturan en kalabalık kesim)'in gelir düzeyi 750-3000 dolar arasındadır. Bu grup; gelir düzeyi düşük, işsiz, öğrenci ve düşük gelirli işlerde çalışan kesimden oluşmaktadır. Buna karşılık ailelerinden para alan bu kesim, moda düşkün olup, ayakkabı ve giyim eşyalarına harcama yapan kesimdir. Görünüşe önem vermekte olup; batı markalarının benzerleri olan ucuz Çin, Rus malı ürünleri satın almaktadırlar.

Gürcü halkı bir mala olan tercihlerini değiştirme eğilimine sahip değildirler. Reklam, Gürcistan pazarı için önemli bir faktördür. Gürcü halkının tutuculuğuna göre pazara en önce girenin daha avantajlı olma durumu göz önüne alınmalıdır.

Kişi başı gelir uluslararası standartlara göre düşük bir seviyededir. Son yıllardaki hızlı ekonomik büyümeye rağmen ülke genelinde işsizlik oranı ve fakirlik üst düzeydedir. Halen ülkenin üçte biri fakirlik seviyesinde yaşamaktadır. Ülke nüfusunun %48'i kırsal kesimlerde yaşamaktadır ve çoğunlukla gıda, giyim ve ayakkabı gibi zorunlu ihtiyaçlarının dışında alım yapamamaktadır. Bunun yanında nüfusun %52'sinin yaşadığı kentlerdeki perakende sektöründe yaşanan önemli gelişmeler tüketim harcamalarını ciddi oranda artırmıştır.

Nüfusun en yüksek gelire sahip grubunun %15,9'u 35-39 yaş grubu insanlardan oluşmakta ve 5000 doların üzerinde yıllık gelirlere sahiptirler. Bu yaş grubundaki tüketiciler batı tarzında ev dekorasyonuna ilgi duymaktadırlar. En yüksek gelire sahip grubun %28'i yıllık 50.000 doların üzerinde gelire sahiptir. Bu gruptaki tüketiciler lüks, markalı ve pahalı ürünleri tercih etmektedirler. Bu tüketici grubunun toplam nüfusa oranı %0,4 olduğu için çok geniş dar bir pazar olarak nitelendirilebilir.

Nüfusun çoğunluğu 15-34 yaş grubunda yer almaktadır ve kişi başı gelir seviyesi 750 dolar ile 3000 dolar arasında değişmektedir. Bu grupta çoğunlukla öğrenci, işsiz veya düşük gelirli işlerde çalışan insanlar yer almaktadır. Fakat bu yaş grubunda yaşayan tüketicilerin çoğu ailelerinden finansal destek aldıkları için gelirlerini rahatlıkla giyim, aksesuar ve eğlenceye harcaşabilmektedirler. Dış görünüşe önem veren ve batı markalarına düşkün olan bu gruptaki tüketiciler çoğunlukla Çin ve Rus yapımı ucuz malları tercih etmektedirler.

Gürcistan'da tüketim harcamalarının en önemli etmeni gelir düzeyidir. Bu ülkeye yapılacak ihracatta en çok dikkat edilmesi gereken husus o yörede yaşayan insanların gelir düzeyleri ve tüketim tercihleridir.

► İşadamlarının Pazarda Dikkat Etmesi Gereken Hususlar

Para Kullanımı

Gürcistan'da yeterli sayıda bağımsız döviz bürosu hizmet vermektedir. Ayrıca büyük marketlerin içinde ve büyük otellerde daha düşük bir kur üzerinden işlem yapan döviz büroları bulunmaktadır. Alış ve satış arasında çok düşük bir komisyon alınmakta ve karaborsa uygulamasına rastlanmamaktadır. Ancak yine de otel önlerinde ve sokaklarda döviz bozan kişilere itibar edilmemelidir.

Pasaport ve Vize İşlemleri

Türk vatandaşları için ülkeye 90 güne kadar vizesiz giriş hakkı bulunmaktadır. 90 gün sonrası için vize gerekmektedir. Vize formunun doldurularak 1 fotoğraf ve vize harcı yatırılması suretiyle ülke temsilciliklerine başvurmak yeterlidir. Diğer bir yerden Sarp sınır kapısından (Artvin-Hopa) yapılacak çıkışlarda da sınırlarda bekletilmeksizin vize verilmektedir. Buradaki vize harcı diğerlerine göre daha ucuzdur.

Resmi Tatiller ve Çalışma Saatleri

Gürcistan'da bankalar hafta içi 10.00-17.00 saatleri arasında, işyerleri ve alışveriş merkezleri ise hafta içi 09.00-18.00, haftasonu 09.00-20.00 saatleri arasında çalışmaktadır.

Resmi tatiller:

- 1 Ocak - Yeni Yıl
- 7 Ocak - Noel Bayramı
- 19 Ocak - Vaftiz Günü
- 3 Mart - Anneler Günü
- 23 Nisan - Paskalya Yortusu
- 24 Nisan - Ölüler Anma Günü
- 26 Mayıs - Cumhuriyet Bayramı
- 10 Ağustos - Polis Günü
- 28 Ağustos - Kutsal Mervem Günü

14 Ekim – Mtsheta Günü
23 Kasım – Aziz Giorgi Günü
24-25 Aralık - Christmas

Ulaşım

THY'nin İstanbul-Tiflis hattında yaz dönemi haftanın her günü seferi vardır. Uçuş süresi yaklaşık 2 saat 30 dakikadır. Türk- Gürcistan Ulaştırma Karma Komisyonu Toplantısı Protokolüne göre Trabzon- Tiflis arasına uçak seferi konulması konusunda anlaşmaya varılmıştır. Karayolu ulaşımı ise İstanbul- Tiflis arası sefer yapan pek çok otobüs işletmesi ile sağlanmaktadır ve yaklaşık 36 saat sürmektedir.

Tiflis şehiriçi ulaşım açısından iyi bir durumdadır. Havaalanı şehre yaklaşık 20-25 km uzaklıktadır. Halk genellikle metroyu tercih eder ancak geceleri güvenlik açısından sakıncalı olabilir. Taksi ile ulaşım ucuzdur ve çok sayıda taksi mevcuttur. Taksimetre ile çalışması ve diğerlerine göre daha modern olması açısından kırmızı Mitsubishi taksiler tercih edilmelidir. Eski sistemin yapılandırılması halinde demiryolu kullanımı avantajlı olabilir. Ayrıca araba kiralama da ucuz oluşu açısından iyi bir alternatif olabilir.

Yerel Saat

Türkiye'den 1 saat ileridedir.

Genel Değerlendirme ve Öngörüler

Gürcistan ekonomisinde temel dengeler yerine oturmuştur. Para piyasaları eksikliklerine rağmen istikrarlıdır. Ticari açıdan Doğu Bloku ülkelerine göre daha canlıdır. Halkı serbest ekonomiye daha çok uyum sağlamıştır. Başta Azerbaycan ve Ermenistan olmak üzere Rusya ve tüm bölge ülkelerinin ticaret için buldukları bir kavşak ülkedir. Mütevazı ücret düzeyi, eğitilmiş ve çalışma disiplinine sahip bir nüfus avatajına sahiptir. Serbest piyasa ekonomisine geçme çabası içerisinde olan bu ülkenin gerekli üretim tesislerine sahip olabilmesi için sermaye ve yatırım yapacak girişimcilere ihtiyacı bulunmaktadır. Ülkemiz ile komşu olması ve iyi ilişkiler içerisinde bulunması açısından Türkiye için yeni fırsatlar taşımaktadır.

Gürcistan Türkiye için Kafkasya ve Orta Asya Türk Cumhuriyetlerine açılan kapı durumundadır. Ülkede iş yapmayı planlayan girişimcilerin uzun vadeli düşünerek hareket etmeleri gerekmektedir.

Gürcistan, tarih boyunca etkisini yakından hissettiği coğrafi konumunu ekonomik ve ticari anlamda kullanmak ve bir geçiş ülkesi olma durumunu pekiştirmek yolundaki çabalarına devam etmektedir. Bu çerçevede, bir ucu ülkemizde Karadeniz Otobanı'na diğer ucu ise Azerbaycan'a ve oradan Orta Asya'ya kadar bağlanan Tiflis-Batım karayolunun yenilenmesi, ülkenin güneyinden geçen yolun onarımı, Karş-Tiflis demiryolu ve Milenium Chalange projesi çerçevesinde gerçekleştirilen Gürcistan'ın doğusundan geçen karayolu inşaatı gibi önemli projelerin önümüzdeki bir kaç yıl içinde bitirilmesi hedeflenmektedir.

Ayrıca, BTC boru hattı ve doğal gaz boru hattı, elektrik nakil hatları vasıtası ile bu konum enerji alanında da kullanılmaya çalışılmaktadır. Bu kapsamda, ülkedeki su kaynaklarının potansiyelin oldukça altında değerlendirildiği gerçeğinden hareketle HES inşaatına öncelik verildiği bilinmektedir.

Kavşak noktasında bulunan bir ülke olma sıfatı paralelinde Tiflis'in de bölgenin en önemli ticaret ve finans merkezi haline getirilmesine yönelik hedeflere yönelik çalışmalar da devam etmektedir. Dış ticaretin libere edilmesine ilave olarak bankacılık alanında da çabalar gözlenmekte, ayrıca, bu politikanın önemli ayaklarından Batım Limanı'nın ardından Poti Limanı'nın da özelleştirilmesine gayret gösterilmektedir. Poti Limanı'nın yanında ayrıca bir serbest bölge kurulmuştur. Ülkede serbest bölgelere ilişkin mevzuat 2007 yılı ortalarında tamamlanmış olup, BAE ülkesi RAKIA firması tarafından yatırımı yapılan Poti serbest bölgesi bu konudaki ilk örnek olmuştur.

Yabancı sermayenin teşvik edilmesine yönelik ayrı bir mevzuat bulunmamakta ve yabancı sermaye henüz somut maddi teşviklerle desteklenmemektedir. Yatırım konusunda ülkenin avantajları olarak:

- ? Genellikle batılı ülkelerde geçerli olan mevzuatın benimsenmiş olması.
- ? Şirket ve şube kurulmasının basitleştirilmesi.
- ? Özelleştirme sürecinin yoğun olarak devam etmesi.
- ? Vergilerin az sayıda ve makul oranlarda olması.
- ? Bir çok ülke ile Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması bulunması.
- ? İş Kanunu'nun yatırımcılar için elverişli özellikleri bulunması.
- ? Hakemlik uygulaması bulunması.
- ? Ruhsat ve izin uygulamalarının sınırlı sayıda olması.
- ? Gürcistan'dan ve Gürcistan'a para transferi konusunda sınırlama olmaması.
- ? Kazancın ülke dışına çıkartılabilmesi.
- ? Rekabetin henüz yoğunlaşmaması nedeniyle pazara giriş imkanının bulunması.

sayılmaktadır. Yatırım konusunda dezavantajlar olarak ise:

- ? Mevzuatın sıkça değişmesi.
- ? Resmi makamların sıkça değişmesi.
- ? Yabancı yatırımcılara özel bir teşviğin bulunmaması.
- ? Finans Polisi'nin faaliyetlerinin zaman zaman şeffaf ve anlaşılır olmaması.

- ? Gürcistan şirketler mevzuatının yetersizliği.
- ? Hukuk sisteminde (kefalet vb.) henüz düzeltilmemiş olan bazı noktalar.
- ? Mali suçlara uygulanan cezalardaki (orantısız cezalar gibi) tartışmalar.
- ? Mevcut kanunların yorum farklılıklarına açık yapısı.
- ? Mülkiyet haklarına, özellikle fikri mülkiyet haklarına yönelik korumanın zayıf olması.
- ? Sınai ARGE faaliyetlerinin bulunmaması.

görülmektedir.

Rusya Federasyonu ile yaşanan siyasi sıkıntıların ekonomik olarak da ülkeye zarar vermesi, finansal kaynak yetersizlikleri ve eski sistemden büyük farklılık arz eden rekabetçi temele dayalı yeni ekonomik modelin kurum ve kavramlarının toplum tarafından da benimsenmesinin güçlüğüne ek olarak, aciliyeti iyice hissedilen sosyal harcamalar için de kaynak yaratma gerekliliği hükümetin mevcut hedeflerine giden yoldaki en büyük engelleri oluşturmaktadır.

Hükümetin, mali usulsüzlük ile mücadele prosedürünü yabancı yatırımı ülkeye çekme hedefi ile gelişmeyecek bir çizgiye getirebilmesi konusunda bazı ilerlemeler kaydetmiş olması, gümrük prosedürlerinin oturma ve sıkıntıların azalması, ekonominin kayıt altına alınma çabalarında alınan mesafe olumlu gelişmeler arasındadır.

Devrimden bu yana atlatılan siyasi gerginlik ve yaşanan savaşa rağmen istikrar ve kalkınmanın sürdürülebilir kılınması bakımından 2009-2010 yıllarında ülkenin siyasi anlamda istikrara kavuşmasının önemi açıktır. Bu itibarla, hükümetin bir taraftan yabancı yatırımı çekmeye yönelik gayretlerindeki, diğer taraftan da halkın acil sosyal ihtiyaçlarına cevap verebilmedeki başarısı bu dönemin performansında belirleyici olacaktır.

Bu dönemde Gürcistan'a en büyük desteği veren ve konjonktürün etkilerini de arkasına alan Türkiye'nin ticaret ve ekonomi alanlarında rakamlarda da görülen mevcut ağırlığını, Rusya Federasyonu-Gürcistan savaşından sonra iki ülke ilişkilerinin ciddi şekilde açılması ve doğulu ve batılı ülke firmalarının Gürcistan'da yoğun şekilde faaliyete başlaması olasılıklarının bulunduğu yakın ve orta vadede devam ettirebilmesi için önem arz eden hususlar şu şekildedir:

? Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması'nın yürürlüğe girmesi.

? Türk malına yönelik olumsuz imajın ortadan kaldırılmasına yönelik fuar katılım, alım heyeti gibi faaliyetlerin devamı ve Türk iş merkezleri ve/veya mağazalar/marketler zinciri benzeri oluşumların hayata geçirilebilmesi.

? Gürcistan pazarında Türk ürünleri açısından açığı olan sektöre yönelik fuar ve alım heyetlerinin düzenlenmesi.

? Gürcistan'a giriş-çıkış yapan araç sayısının 2008 yılında 162.420 TIR'ın üzerine çıktığı göz önüne alınarak, UND, RÖDER gibi kuruluşlar tarafından bu ülkede bir temsilcilik açılması ve nakliyat konusunda yaşanan sıkıntı ve gelişmelerin bu şekilde ele alınması.

? Türkiye'yi Gürcistan açısından önemli bir konuma sokan Sarp Sınır Kapısı'nın modernizasyonunun tamamlanması, Çıldır-Aktaş Sınır Kapısının açılması ,ayrıca, iki ülke arasındaki Türkgözü Sınır Kapısı'na yakın olan ve Gürcistan topraklarında kalan bozuk yol bölümünün onarımı.

? Ticaretin yürüdüğü Batum ve Poti Limanları, Poti Serbest Bölgesi gibi önemli noktalarda gelişmelerin takibi.

? Gürcistan'da faaliyet gösteren Türk firmalarında gözlenen artış ve giderek daha farklı bölgelerden büyük firmaların da bu pazara girmesi ile, mevcut Gürcü-Türk İşadamları Derneği'nin hem işadamlarının değişen ve karmaşıklaşan ihtiyaçlarına cevap verebilmesi hem de iş çevrelerinin bir arada hareket edebilmenin avantajlarından yararlandırılması amacıyla mümkün olduğu kadar fazla firmayı kapsayacak şekilde güçlenmesi.

İki ülke arasında yükselen ticaret hacmine ve yakınlık avantajına rağmen ticari ilişkiler istenilen boyutta değildir. Ticaretin geliştirilememesi iki ülkeyi birbirine bağlayan altyapıdaki eksiklikler, Gürcistan'da bankacılık sisteminin yeterince gelişmemiş olması ve mevzuat boşluklarından kaynaklanmaktadır. Türkiye ile Gürcistan arasındaki ticarete kargo ve bavul ticaretinin önemli bir payı olduğu dikkate alındığında; Türkiye'nin gerçek ihracat miktarının resmi rakamların çok üzerinde olduğu açıktır.

Birçok Türk işadamlarının Sarp Sınır Kapısı'nın açıldığı 1989 yılından beri Acara Özerk Cumhuriyeti ile ticari ve ekonomik ilişkileri mevcut olup, söz konusu ilişkiler özellikle 2004 yılında Acara'daki yönetim değişimini müteakiben 3 yılda büyük ivme kazanmıştır. Bunda büyük ölçüde söz konusu yönetim değişikliğine bağlı olarak izlenen ekonomik politikadaki değişimin geçmiş döneme kıyasla Acara'da sağlamış olduğu güven ortamının etkisi bulunmaktadır.

Tarım ve Gıda Ürünleri İhracat Potansiyelimiz

GÜRCİSTAN: TARIM VE GIDA ÜRÜNLERİ İHRACAT POTANSİYELİ DEĞERLENDİRMESİ

Gürcistan, eski ve zengin bir tarım kültürüne sahiptir. Ancak buna rağmen bugün itibariyle imkansızlıklardan dolayı ülkede organize ve etkin bir tarım yapıldığını söylemek güçtür. Ekilebilir alanlar ve ormanlık arazi toplam yüzölçümünün önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Ülkedeki toprak ve iklim çeşitliliği pek çok ürünün yetiştirilebilmesi için uygun bir ortam yaratmaktadır. Topraklar tarıma elverişli olmakla birlikte, 3 milyon hektarı bulan arazinin %25'inde ekim yapılmaktadır. SSCB döneminde birliği oluşturan tüm Cumhuriyetlere tarımsal ürünlerin büyük çoğunluğu Gürcistan

tarafından göndermekte iken, bağımsızlığın ilanından sonra durum tersine donmuştur.

2006 ve 2007 döneminde tarımın toplam GSYİH içindeki payı (2007 yılında %17,4) azalma göstermiş olsa da toplam istihdamın %50'sini barındıran bu sektör ülke ekonomisi için hala önemli bir yer tutmaktadır. Sektör içinde en önemli yeri geleneksel şarap üretiminin can damarı olan üzüm yetiştiriciliği almaktadır.

Gürcistan'da geleneksel yöntemlerle tarım yapılmakta olup, modern teknoloji kullanımı yok denecek kadar azdır. Buna karşın suni ve hormonlu maddelerin kullanımının aynı oranda düşük olması, ürünlerin doğal haliyle satılmasını sağlamaktadır. Topraklarının yaklaşık yarısı tarımsal üretim için müsait olan Gürcistan'da istikrarlı bir üretimden bahsetmek mümkün değildir. Örneğin, SSCB döneminde tüketilen çayın yaklaşık %90'ı Gürcistan tarafından üretilirken, bugünkü çay üretimi 1990'la mukayese edildiğinde çok düşük düzeydedir.

Ülkedeki başlıca tarımsal üretim çay, üzüm, mısır, patates, turuncgiller, çeşitli meyve ve sebzelerden oluşmaktadır. Ayrıca, Gürcistan dünyanın ilk 10 fındık üreticisi ülkesinden birisidir.

Son yıllarda uygulanan politikalar ile tarımda reform yapmayı amaçlayan hükümet, tarım alanlarının çiftçilere dağıtılması ve kayıt altına alınması programını yürütmektedir. Vergi, altyapı, tedarik gibi konularda da tarım sektörünü geliştirici önlemler alınmaya çalışılmaktadır.

Ekonomi içerisinde önemli bir yer tutan hayvancılık sektörü tarım sektörü gibi bağımsızlık sonrasında büyük oranda gerilemiştir. Kafkas dağları eteklerindeki geniş meraların hayvancılık yapılması için son derece elverişli olmasına rağmen, bu konuda Gürcü müteşebbislerin ciddi girişimleri bulunmamaktadır.

Diğer yandan 2005'te yapılan Mihail Saakaşvili reformları Gürcistan'ın uluslararası ekonomideki yerini oldukça yukarıya taşımıştır.

Gürcistan, 4,4 milyonluk nüfusu ve satın alma gücü paritesine göre kişi başına düşen 4.200 dolarlık GSYİH' si ile geçiş döneminde bulunan küçük bir serbest piyasa ekonomisidir. Avrupa ve Orta Asya arasında geçiş noktasında yer almaktadır. Ülke ekonomisi son beş yılda büyüme göstermiştir ve 2007 yılında ağırlıklı olarak yabancı yatırımlar ve kamu harcamalarının ekonomide yarattığı canlanma sonucunda yaklaşık %12 oranında büyümüştür. Her ne kadar 2008 yılında Rusya ile olan anlaşmazlık ve küresel ekonomik krizin etkisiyle büyüme hızı azalmış olsa da bölgedeki diğer ülkelere göre daha iyi bir pazar olma niteliğini korumaktadır. Girdilerin çoğunluğunun ithal ediliyor olması da bu ülkeyi cazip pazarlardan biri haline getirmektedir.

Gürcistan'da son yıllarda tarım ürünlerinin işlenmesi konusuna önem verilmeye başlanmıştır. Bu bağlamda şarap sektörü ön plana çıkarılmaya başlanmış ve ihracatın başlıca sektörlerinden biri olarak ortaya çıkmış olup, halen 15'ten fazla ülkeye şarap ihracatı yapılmaktadır. Üzüm, turuncgiller ve fındık ise gıda sanayinde işlenen diğer önemli tarımsal ürünlerdir. Ülkenin 2008 yılındaki toplam tarım ürünleri ihracatı 250 milyon dolardır. Ülke ihracatının bir diğer temel taşı ise maden suyudur. Aralarında Almanya, Rusya, Fransa, Çek Cumhuriyeti gibi ülkelerin de bulunduğu toplam 52 ülkeye maden suyu ihracatı yapılmaktadır. İşlenmemiş tarım ürünleri ihracatında ise sebzeler, çay ve baharatlar liste başında gelen ürünlerdir.

Gürcistan'ın 2008 yılındaki toplam tarım ürünleri ithalatı 942 milyon dolardır. Türkiye pazarda Ukrayna ve Rusya'dan sonra %9'luk payı ile üçüncü sırada yer almaktadır. En çok ithal edilen tarımsal ürünler paylarına göre buğday (%11,5), buğday unu (%8), şeker (%7), sigara (%6), çikolatalı mamuller (%5), ayçiçeği yağı (%5) ve kümes hayvanlarıdır (%4,75).

Pazara Giriş

Gürcistan'da dağıtım kanalları henüz çok gelişmemiştir. Birçok ithalatçı kendi ürünlerinin dağıtımını gerçekleştirmektedir. Bu nedenle pazara girişte ilişkiler çok önemli rol oynamaktadır. Pazarda hali hazırda Türk firmaları faaliyette bulunmaktadır. Gerekli ilişkileri kurmuş ve pazarı tanıyan bu Türk firmalarıyla çalışılması pazara girişte kullanılabilir etkili bir yöntemdir. Gıda ürünlerinin ambalajlarında etiketin Gürcü dilinde olması gerekmektedir.

Bağımsız Devletler Topluluğu ile Serbest Ticaret Anlaşması kapsamında tüm ürünlerde gümrükler sıfırlanmıştır. Türkiye ile de Serbest Ticaret Anlaşması'nın bulunması Rusya ve Ukrayna gibi önemli rakiplerimiz karşısında fiyat açısından dezavantaj yaşamamızı engellemektedir. Türkiye ile yapılan STA kapsamında tarım ürünlerinin büyük bölümünde gümrük vergisi sıfırlanmıştır. Avrupa Birliği ile henüz bir Serbest Ticaret Anlaşması'nın imzalanmamış olması pazarda fiyat rekabeti açısından olumlu bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır.

SEKTÖREL DEĞERLENDİRME

BUĞDAY

Gürcistan'ın buğday ithalatı 2008 yılında 139 milyon dolardır. Ülkemizin Gürcistan'a ihracatı ise 2,3 milyon dolardır. 2007 ve 2008 yıllarında havaların kurak geçmesi nedeniyle ülkemizin buğday üretimi oldukça düşük düzeylerde gerçekleşmiş ve bu nedenle ülkemiz önemli miktarlarda buğday ithalatına yönelmiştir. 2008 yılında buğday ithalatımız 1,5 milyar dolara yükselmiştir. 2009 yılında ise ülkemiz iklim koşullarının buğday üretimini açısından elverişli geçmesi nedeniyle 20 milyon tonun üzerinde üretim beklenmektedir. Buğday hasadının yeni tamamlanmış olması nedeniyle Türkiye yılın ilk 6 aylık döneminde de 521 milyon dolarlık ithalat gerçekleştirmiştir. Bu yıl hasadın beklendiği gibi yüksek olması ve iç talep karşılandıktan sonra talep fazlası ürünün elde kalması durumunda, Gürcistan'ın iyi bir pazar olabileceği düşünülmektedir. İhraç fiyatlarımızın dünya ortalama fiyatları düzeyinde olması durumunda iç piyasadaki talep fazlası buğdayın ihracı için Gürcistan pazarına girişte sorunla karşılaşmayacağı tahmin edilmektedir.

BUĞDAY UNU

Gürcistan'ın buğday unu ithalatı yıldan yıla artış göstermektedir. Buğday unu ithalatı 2008 yılında bir önceki yıla göre miktar bazında %29 değer bazında %62'lik bir artış göstermiştir. Ülkede bisküvi

aracının de bağlanmasıyla ithalatının önümüzdeki dönemlerde de artış göstermesi beklenmektedir. Değer bazındaki artışa da kuraklık ve ekonomik krizin etkileri yansımaktadır. Pazarda diğer sektörlerde olduğu gibi Rusya ve Ukrayna hakim durumdadır.

BİSKÜVİ VE GOFRETLER

Bisküvi sektöründe 2007 yılına kadar büyük yerli üreticiler piyasada mevcut değildi. Ancak 2008 yılından itibaren bisküvi sektöründe yerli üretim ağırlık kazanmaya başlamıştır. Uzun dönemde pazarda Gürcü üreticilerle rekabet söz konusudur. Fakat pazarın büyüyen bir pazar olması önem arz etmektedir. Dünya'da artan hububat fiyatlarına karşın sektörde fiyatlar hububat fiyatları kadar artış göstermemiştir. Sade ve tuzlu bisküvi ve kraker satışları 2008'de 3 milyon lariye ulaşırken, çikolatayla kaplı bisküviler 1 milyon lariye ulaşarak toplam satışların üçte birini oluşturmuştur. Daha az yağ ve şeker içeren yeni ürünlere olan talebin artması beklenmektedir. Reklam faaliyetlerine yoğunluk vermenin gelecek dönemde satışlar üzerinde olumlu etkisi olacağı düşünülmektedir. Ayrıca ürün dağıtımının az olduğu bölgelerde de dağıtım kanallarının genişlemesi olumlu etki yapacaktır.

MARGARİN

Gürcistan'ın margarin ithalatında %68'lik payıyla Türkiye en önemli tedarikçi konumundadır. Türkiye'nin margarin ihracatında ise %5,5'lik payıyla Gürcistan üçüncü sırada yer almaktadır. Özellikle son yıllarda Gürcistan'da gıda şanayi üretiminin de artmasıyla bu ülkeye endüstriyel margarin ihracatımız artış göstermiştir. İç pazarda artan yağ fiyatlarıyla birlikte margarin fiyatlarında da 2008 yılında %20 oranında artış kaydedilmiştir. Fiyatlardaki artış, düşük fiyatlı ürünler için pazarda rekabet fırsatı oluşturmaktadır. Türkiye %68'lik pazar payıyla birinci sırada yer almaktadır. Önümüzdeki yıllarda yerli margarin üretiminin de artış göstereceği tahmin edilmektedir.

SİGARA

Gürcistan'ın sigara ithalatı 38 milyon dolara ulaşmış olup ithalatı artış göstermektedir. 2007 yılı verilerine göre Gürcistan sigara ithalatının %82'sini Ukrayna'dan gerçekleştirmiştir. Gürcistan'da yerleşik sigara üretim, dağıtım ve pazarlama faaliyetinde bulunan firmalarla yapılacak görüşmelerden olumlu sonuçlar alınabileceği düşünülmektedir. Gürcistan'da yerleşik firmalarla, ülkemizde sigara üretim ve pazarlama faaliyetinde bulunan firmaların da bireysel olarak görüşmelerde bulunmasının da Gürcistan'a olan sigara ihracatımız üzerinde olumlu etkileri olacaktır.

ŞEKERLİ VE ÇİKOLATALI MAMULLER

Gürcistan şekerli ve çikolatalı mamuller pazarında ambalajsız ürünlerin satışları oldukça yüksek olmakla birlikte, ambalajlı ürünlerin satışlarının giderek arttığı görülmektedir. Pazarda şekerli mamullerde yerli üretimi önemli olsa da, çikolatalı mamullerde satışların % 90'ını çokuluslu firmaların ürünleri oluşturmaktadır. Ülkenin bu ürün grubunda toplam ithalatının % 76'sını çikolatalı mamuller oluşturmaktadır. Pazarda Ukrayna ve Rusya'dan gelen ürünler önemli bir yere sahip bulunmaktadır. Sovyetler Birliği dağılmadan önce bu pazarda yer alan ürünler halen tüketicilerce beğenilmektedir. Ancak gelecek yıllarda, pazarda daha kaliteli ve yüksek fiyatlı ürünlere olan talebin artacağı tahmin edilmektedir. Türkiye'den Gürcistan'a şekerli ve çikolatalı mamuller ihracatının 2/3'ünü çikolatalı mamuller oluşturmaktadır. Kokolin grubunda pazarda iyi bir yere sahip olunabileceği düşünülmektedir. Pazarda göze çarpan bir eğilim ise kutlamalarda, bayramlarda ve çeşitli vesilelerle çikolata hediye verme geleneğinin giderek artmasıdır. İyi ambalajlı kokolinler bu açıdan önemli ihracat fırsatı yakalayabileceklerdir.

KANATLI ETLERİ

Gürcistan piyasasında Kanatlı etlerine uygulanan gümrük vergisinin STA çerçevesinde sıfırlanmış olması ile rakip ülkelere göre önemli bir avantajımız bulunmaktadır. Ancak, 2006 yılında kuş gribi nedeniyle kanatlı eti ithalatını durdurmuş ancak 2007 yılının ikinci yarısında gümrük kapıları yeniden açılmıştır. Sonuçta 2008 yılında, 2005 yılındaki ihracat seviyesi yeniden yakalanmıştır. Üretim tesislerimizin uluslararası normlara göre çalışmakta olduğunun AB ülkeleri tarafından da kabul edilmesi ise ürünlerimizin imajını daha da güçlendirmiş bulunmaktadır. Sonuç olarak halen miktarca yetersiz olsa da ihracatımızda önemli bir çıkış yaşanmış ve ülkenin potansiyeli dikkate alındığında ihracatın ileriki yıllarda daha üst seviyelere taşınması beklenilmektedir.

Sektör	GTİP	Potansiyel Ürün	Ülkenin Toplam İthalatı 2010 (milyon dolar)	Türkiye'nin Ülkeye İhracatı 2010 (milyon dolar)	Türkiye'nin Toplam İhracatı 2010 (milyon dolar)	Dünya İthalatında Ülkenin Payı 2009	Türkiye'nin Ülkeye İhracatındaki Değişim 2009-2010 (%)	Ülkenin Toplam İthalatındaki Değişim 2008-2009 (%)	Türkiye'nin Ülkeye İhracatı 2010 Aylık Veriler*	Türkiye'nin Ülkeye İhracatı 2011 Aylık Veriler*	Ülke İthalatında İlk 5 Ülke ve Pazar Payları (%)	Ülkenin Türkiye'ye ve Rakip Ülkelere Uyguladığı Gümrük Oranları
Bitkisel yağlar	1517	Margarin	21	7,0	124	0.4	-3,1	30,4	0,0	0,0	Türkiye (47), Azerbaycan (15), Polonya (15), Ukrayna (13), Rusya (9)	Tüm ülkeler % 0
Şekerli ve Çikolatalı Mamuller	1806	Çikolata ve kakolu ürünler	47	4,6	365	0.2	-5,8	8,5	0,0	0,0	Ukrayna (39), Rusya (31), Türkiye (10), İtalya (7), Almanya (5)	Türkiye ve BDT Ülkeleri %0, diğer ülkeler % 0-5
Şekerli ve Çikolatalı Mamuller	1704	Şekerli ürünler	14,0	2,2	279	0.2	-15,6	19,9	0,0	0,0	Ukrayna (51), Türkiye (18), Rusya (13), Polonya (5), İran (4)	Türkiye ve BDT Ülkeleri %0, diğer ülkeler % 12
Bisküvi	1905	Bisküvi	22	2,1	487	0.1	19,1	15,6	0,0	0,0	Ukrayna (42), Rusya (27), Türkiye (7), Azerbaycan (4), İtalya (4)	Türkiye ve BDT Ülkeleri %0, diğer ülkeler % 12
Hububat	1101	Un	1,5	0,3	600	0.4	-91,1	-90,2	0,0	0,0	Ukrayna (47), Azerbaycan (23), Türkiye (19), İtalya	Türkiye ve BDT Ülkeleri %0, diğer ülkeler % 12

											(5), Rusya (1)	
Kanatlı Etleri	0207	Kanatlı Etleri	47	0,2	203	0.2	-16,8	27,0	0,0	0,0	ABD (60), Brezilya (32), Ukrayna (2), Hollanda (2)	Türkiye ve BDT Ülkeleri %0, diğer ülkeler % 12
Hububat	1001	Buğday	171	0	201	0.3	-100,0	64,7	0,0	0,0	Rusya (84), Kazakistan (13), Ukrayna (3), Türkiye (0,6)	Tüm ülkeler % 0

Kaynak : Tablonun hazırlanmasında Türkiye'ye ilişkin rakamlarda TÜİK, diğer ülkelere ilişkin istatistik rakamlarında UN-ITC TradeMap, gümrük vergisi konusunda AB ülkeleri için TARIC diğer ülkeler için kendi gümrük idarelerinin verileri kullanılmıştır.

* Veriler 0 aylıktır.

Bisküvi

BİSKÜVİ VE GOFRETLER

Bisküvi sektöründe 2007 yılına kadar büyük yerli üreticiler piyasada mevcut değildi. Ancak 2008 yılından itibaren bisküvi sektöründe yerli üretim ağırlık kazanmaya başlamıştır. Uzun dönemde pazarda Gürcü üreticilerle rekabet söz konusudur. Fakat pazarın büyüyen bir pazar olması önem arz etmektedir. Dünya'da artan hububat fiyatlarına karşın sektörde fiyatlar hububat fiyatları kadar artış göstermemiştir. Sade ve tuzlu bisküvi ve kraker satışları 2008'de 3 milyon lariye ulaşırken, çikolatayla kaplı bisküviler 1 milyon lariye ulaşarak toplam satışların üçte birini oluşturmuştur. Daha az yağ ve şeker içeren yeni ürünlere olan talebin artması beklenmektedir. Reklam faaliyetlerine yoğunluk vermenin gelecek dönemde satışlar üzerinde olumlu etkisi olacağı düşünülmektedir. Ayrıca ürün dağıtımının az olduğu bölgelerde de dağıtım kanallarının genişlemesi olumlu etki yapacaktır.

Bitkisel Yağlar

MARGARİN

Gürcistan'ın margarin ithalatında %68'lik payıyla Türkiye en önemli tedarikçi konumundadır. Türkiye'nin margarin ihracatında ise %5,5'lik payıyla Gürcistan üçüncü sırada yer almaktadır. Özellikle son yıllarda Gürcistan'da gıda sanayi üretiminin de artmasıyla bu ülkeye endüstriyel margarin ihracatımız artış göstermiştir. İç pazarda artan yağ fiyatlarıyla birlikte margarin fiyatlarında da 2008 yılında %20 oranında artış kaydedilmiştir. Fiyatlardaki artış, düşük fiyatlı ürünler için pazarda rekabet fırsatı oluşturmaktadır. Türkiye %68'lik pazar payıyla birinci sırada yer almaktadır. Önümüzdeki yıllarda yerli margarin üretiminin de artış göstereceği tahmin edilmektedir.

Hububat

BUĞDAY

Gürcistan'ın buğday ithalatı 2008 yılında 139 milyon dolardır. Ülkemizin Gürcistan'a ihracatı ise 2,3 milyon dolardır. 2007 ve 2008 yıllarında havaların kurak geçmesi nedeniyle ülkemizin buğday üretimi oldukça düşük düzeylerde gerçekleşmiş ve bu nedenle ülkemiz önemli miktarlarda buğday ithalatına yönelmiştir. 2008 yılında buğday ithalatımız 1,5 milyar dolara yükselmiştir. 2009 yılında ise ülkemiz iklim koşullarının buğday üretimi açısından elverişli geçmesi nedeniyle 20 milyon tonun üzerinde üretim beklenmektedir. Buğday hasadının yeni tamamlanmış olması nedeniyle Türkiye yılın ilk 6 aylık döneminde de 521 milyon dolarlık ithalat gerçekleştirmiştir. Bu yıl hasadın beklendiği gibi yüksek olması ve iç talep karşılandıktan sonra talep fazlası ürünün elde kalması durumunda, Gürcistan'ın iyi bir pazar olabileceği düşünülmektedir. İhrac fiyatlarımızın dünya ortalama fiyatları düzeyinde olması durumunda iç piyasadaki talep fazlası buğdayın ihracı için Gürcistan pazarına girişte sorunla karşılaşılacağı tahmin edilmektedir.

BUĞDAY UNU

Gürcistan'ın buğday unu ithalatı yıldan yıla artış göstermektedir. Buğday unu ithalatı 2008 yılında bir önceki yıla göre miktar bazında %29 değer bazında %62'lik bir artış göstermiştir. Ülkede bisküvi üretiminin de başlamasıyla un ithalatının önümüzdeki dönemlerde de artış göstermesi beklenmektedir. Değer bazındaki artışa da kuraklık ve ekonomik krizin etkileri yansımaktadır. Pazarda diğer sektörlerde olduğu gibi Rusya ve Ukrayna hakim durumdadır.

Kanatlı Etleri

KANATLI ETLERİ

Gürcistan piyasasında Kanatlı etlerine uygulanan gümrük vergisinin STA çerçevesinde sıfırlanmış olması ile rakip ülkelere göre önemli bir avantajımız bulunmaktadır. Ancak, 2006 yılında kuş gribi nedeniyle kanatlı eti ithalatını durdurmuş ancak 2007 yılının ikinci yarısında gümrük kapıları yeniden açılmıştır. Sonuçta 2008 yılında, 2005 yılındaki ihracat seviyesi yeniden yakalanmıştır. Üretim tesislerimizin uluslararası normlara göre çalışmakta olduğunun AB ülkeleri tarafından da kabul edilmesi ise ürünlerimizin imajını daha da güçlendirmiş bulunmaktadır. Sonuç olarak halen miktarca yetersiz olsa da ihracatımızda önemli bir çıkış yaşanmış ve ülkenin potansiyeli dikkate alındığında ihracatın ileriki yıllarda daha üst seviyelere taşınması beklenilmektedir.

Şekerli ve Çikolatalı Mamuller

ŞEKERLİ VE ÇİKOLATALI MAMULLER

Gürcistan şekerli ve çikolatalı mamuller pazarında ambalajsız ürünlerin satışları oldukça yüksek olmakla birlikte, ambalajlı ürünlerin satışlarının giderek arttığı görülmektedir. Pazarda şekerli mamullerde yerli üretimi önemli olsa da, çikolatalı mamullerde satışların % 90'ını çokuluslu firmaların ürünleri oluşturmaktadır. Ülkenin bu ürün grubunda toplam ithalatının % 76'sını çikolatalı mamuller oluşturmaktadır. Pazarda Ukrayna ve Rusya'dan gelen ürünler önemli bir yere sahip bulunmaktadır.

Sovyetler Birliği dağılmadan önce bu pazarda yer alan ürünler halen tüketicilerce beğenilmektedir. Ancak gelecek yıllarda, pazarda daha kaliteli ve yüksek fiyatlı ürünlere olan talebin artacağı tahmin edilmektedir. Türkiye'den Gürcistan'a şekerli ve çikolatalı mamuller ihracatının 2/3'ünü çikolatalı mamuller oluşturmaktadır. Kokolin grubunda pazarda iyi bir yere sahip olunabileceği düşünölmektedir. Pazarda göze çarpan bir eğilim ise kutlamalarda, bayramlarda ve çeşitli vesilelerle çikolata hediye verme geleneğinin giderek artmasıdır. İyi ambalajlı kokolinler bu açıdan önemli ihracat fırsatı yakalayabileceklerdir.

Sanayi Ürünleri ve Hizmetler İhraç Potansiyelimiz

Sektör	GTİP	Potansiyel Ürün	Ülkenin Toplam İthalatı 2010 (milyon dolar)	Türkiye'nin Ülkeye İhracatı 2010 (milyon dolar)	Türkiye'nin Toplam İhracatı 2010 (milyon dolar)	Dünya İthalatında Ülkenin Payı 2009	Türkiye'nin Ülkeye İhracatındaki Değişim 2009-2010 (%)	Ülkenin Toplam İthalatındaki Değişim 2008-2009 (%)	Türkiye'nin Ülkeye İhracatı 2010 Aylık Veriler*	Türkiye'nin Ülkeye İhracatı 2011 Aylık Veriler*	Ülke İthalatında İlk 5 Ülke ve Pazar Payları (%)	Ülkenin Türkiye'ye ve Rakip Ülkelere Uyguladığı Gümrük Oranları
Kağıt ve Karton Ürünleri	4818	Hijyenik kağıtlar	40	20	571	0.2	6,8	14,1	0,0	0,0	Türkiye (67), Ukrayna (11), Çek Cum. (5), İsveç (4), İtalya (3)	Tüm ülkeler % 0
İnşaat Malzemeleri	7210	Demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde mamulleri	32	17,0	297	0.1	25,8	47,1	0,0	0,0	Türkiye (55), Kazakistan (20), Güney Kore (8), Hindistan (4), Çin (3)	Tüm ülkeler % 0
İnşaat Malzemeleri	7308	Demir veya çelikten inşaat aksamı	51	15,2	923	0.1	16,5	157,2	0,0	0,0	Türkiye (56), Çin (8), İtalya (6), Ukrayna (4), Kanada (4)	Türkiye ve BDT Ülkeleri %0, diğer ülkeler % 5-12
Temizlik Maddeleri	3402	Yüzey aktif organik maddeler	28	14,1	214	0.1	25,9	12,1	0,0	0,0	Türkiye (48), Rusya (19), İran (17), Ukrayna (3), Almanya (2)	Türkiye ve BDT Ülkeleri %0, diğer ülkeler % 0-12
Elektrikli Makineler ve Kablolar	8544	İzole edilmiş kablo ve teller	33	13,7	1.806	0,0	98,8	48,7	0,0	0,0	Türkiye (34), Ukrayna (12), Çek Cum. (8), Rusya (7), Özbekistan (6)	Türkiye ve BDT Ülkeleri %0, diğer ülkeler % 0-5
											Türkiye (49), Ukrayna	Türkiye ve BDT

Ambalaj Malzemeleri	3923	Plastik ambalaj malzemeleri	30	10,7	526	0.1	26,3	35,2	0,0	0,0	(20), Ermenistan (10), Bulgaristan (4), BAE (3)	Ülkeleri %0, diğer ülkeler % 12
İnşaat Malzemeleri	7216	Demir/alaşimsız çelikten profil	32	10,0	985	0.1	32,4	241,4	0,0	0,0	Türkiye (74), Ukrayna (17), Çin (5)	Tüm ülkeler % 0
Mobilya	9403	Diğer mobilyalar	42	9,2	750	0.1	8,1	18,3	0,0	0,0	Türkiye (26), Çin (22), İtalya (12), Ukrayna (8), ABD (4)	Tüm ülkeler % 0
Hazır Giyim	61	Örme giyim	51	7,1	588	0,0	57,9	-29,4	0,0	0,0	Türkiye (73), Çin (7), İtalya (4), Fransa (3), ABD (3)	Tüm ülkeler % 0
Temizlik Maddeleri	3401	Sabunlar	12,6	5,7	374	0.1	34,5	30,1	0,0	0,0	Türkiye (30), Ukrayna (19), Çek Cum. (15), Rusya (11), Polonya (7)	Türkiye ve BDT Ülkeleri %0, diğer ülkeler % 5
Otomotiv Ana ve Yan Sanayi	8708	Kara taşıtlarının aksam ve parçaları	28	5,5	1.998	0,0	104,7	51,4	0,0	0,0	Almanya (28), Türkiye (18), BAE (12), Çin (6), İngiltere (5)	Tüm ülkeler % 0
Mobilya	9401	Oturmaya mahsus mobilyalar	21	5,4	542	0,0	26,3	33,6	0,0	0,0	Türkiye (29), Çin (28), İtalya (9), Almanya (6), Ukrayna (5)	Tüm ülkeler % 0
											Almanya (45),	

Otomotiv Ana ve Yan Sanayi	8704	Kamyonlar	20	4,8	3.334	0,0	14,4	-44,5	0,0	0,0	Türkiye (12), Hollanda (10), İngiltere (5), Belçika (4)	Tüm ülkeler % 0
İlaç	3004	İlaç	188	4,6	458	0.1	15,4	7,5	0,0	0,0	Türkiye (15), ABD (11), Almanya (8), Macaristan (8), Fransa (7)	Tüm ülkeler % 0
İnşaat Malzemeleri	7214	İnşaat demirleri	56	4,5	3.426	0.2	-72,8	59,5	0,0	0,0	Ukrayna (74), Türkiye (23)	Tüm ülkeler % 0
Hazır Giyim	62	Dokuma giyim	73	3,9	282	0,1	22,6	-15,1	0,0	0,0	Türkiye (30), Singapur (22), İsrail (16), Çin (7), ABD (6)	Tüm ülkeler % 0
Otomotiv Ana ve Yan Sanayi	8703	Otomobiller	18,3	1,2	6.211	0,0	97,7	-78,4	0,0	0,0	Japonya (24), Almanya (17), ABD (12), BAE (9), Çek Cum. (5)	Tüm ülkeler % 0
Otomotiv Ana ve Yan Sanayi	8702	Otobüsler	4,6	0,5	852	0,0	-44,9	10,1	0,0	0,0	Türkiye (28), Ukrayna (14), Almanya (11), İngiltere (9), Güney Kore (9)	Tüm ülkeler % 0

Kaynak : Tablonun hazırlanmasında Türkiye'ye ilişkin rakamlarda TUIK, diğer ülkelere ilişkin istatistik rakamlarında UN-ITC TradeMap, gümrük vergisi konusunda AB ülkeleri için TARIC diğer ülkeler için kendi gümrük idarelerinin verileri kullanılmıştır.

* Veriler 12 aylıktır.

Ambalaj Malzemeleri

Plastik ambalaj malzemeleri

Gürcistan'da ambalaj üretimi konusunda çok az üretici bulunmaktadır. Bunların en önemlileri Caucasian PET, Kagaldi ve Tara firmalarıdır. Son yıllarda plastik şişe üretiminde yeni yatırımlar yapılmıştır. Söz konusu yatırımlarla bile iç üretim tüketimin çok azı karşılanabilmektedir. Büyük oranda gıda, içecek ve hazır giyim sektörlerine hizmet eden bu sektörün, hizmet ettiği sektörlerde yaşanan rekabetten dolayı iç piyasada ürünün üreticisi var ise, iç piyasada üretilen ambalaj ürünleri ithal edilen ambalajlardan en az %20 daha ucuz olduğundan iç piyasadaki alım tercih edilebilmektedir.

Pazardaki en önemli ambalaj ürünü kullanıcısı olan bu sektörde yaşanacak bu gelişme, pazara girecek firmalar ve ihracatımız için çok önemli bir gösterge olacaktır.

Elektrikli Makineler ve Kablolar

İzole edilmiş kablo ve teller

Gürcistan'da 5 adet dağıtım firması faaliyet göstermektedir. Termik santral sayısı 3, orta ve büyük ölçekli hidroelektrik santral sayısı ise 14'tür. Gürcistan'ın toplam hidroelektrik potansiyelini 50 TW/s (teravat/saat) olduğu tahmin edilmekte ve ülkenin bu potansiyelin ancak %10'u kadarını kullanabildiği, enerji sektörü kaynaklarınca belirtilmektedir. Diğer yandan Gürcistan Yönetimi gerekli yasal düzenlemeleri gerçekleştirdiğinden ülkenin enerji üretim sektörü yabancı yatırımcıların yoğun ilgisini çekmektedir. Hükümet 9 sahada (nehir ve şelale) 25 adet orta ve büyük ölçekli hidroelektrik santrali inşa ettirmeyi planlamaktadır.

Ayrıca, enerji ve ulaşım koridoru olma niteliği taşıyan Gürcistan'ın savaş sonrası istikrara kavuşmasıyla, Türk firmalarının başta enerji ve ulaştırma altyapı projeleri olmak üzere, Gürcistan'ın yeniden inşasında aktif rol almaları da mümkün olacaktır.

Gürcistan'ın ve Türkiye'nin önemli enerji açıklarının bulunduğu bir dönemde Gürcistan nehirlerinde küçük baraj ve hidroelektrik santraller kurmak suretiyle elektrik üretilmesi ve bu elektriğin Gürcistan'da ve Türkiye'nin Doğu bölgelerinde kullanılması önem kazanmaktadır. Son dönemde Türk firmalarının, Gürcistan'da bulunan su kaynaklarının hidroelektrik santralleri inşaatı yoluyla değerlendirilmesi konusuna ilgisinde artış gözlenmektedir. Bu çerçevede, Urban Enerji firması Paravani Nehri üzerinde hidroelektrik santrali inşaatı işini üstlenmiştir. Ayrıca, Acar Energy 2007 firması da Acara Bölgesinde 7 noktada hidroelektrik santrali inşaatlarına yönelik bir sözleşme imzalamıştır.

Gürcistan Hükümeti'nin Sovyetlerin dağılmasından sonra durma noktasına gelen imalat sektörünü canlandırmaya yönelik plan ve faaliyetleri, Ağustos 2008'de yaşanan Gürcistan-Rusya çatışmasıyla sektöre uğramışsa da, savaş sonrasında ülkenin yeniden inşasıyla beraber belirli sektörlerin canlandırılması da gündemdedir. Dünya Bankası Grubu'nun (International Finance Corp. - IFC) Gürcistan'ın sektörel rekabet gücünün tespitine yönelik güncel bir çalışmada: Otomotiv, uçak ve demiryolu taşıtları aksam-parçaları, tıbbi cihazlar ve inşaat malzemeleri diğer bazı imalat alanlarının yanı sıra umut vadeden ve desteklenmesi gereken sektörler olarak belirlenmiştir. Anılan imalat sanayi sektörlerinde kablo ve teller önemli bir girdi kalemi oluşturmaktadır.

Tüm bu gelişmeler ışığında, küresel bir kablo tedarikçisi haline gelen Türkiye'nin kuzeydoğu komşusu olan Gürcistan'ın kablo ve teller pazarında lider ülke konumunu sürdürmesi beklenebilir. Kasım 2008'de yürürlüğe giren Serbest Ticaret Anlaşması'nın da bu durumu destekleyeceği açıktır. Ancak yoğun küresel rekabet ortamında bu ülkeye yönelik faaliyetlerin hız kesmeden devam etmesinde fayda vardır.

Hazır Giyim

Gürcistan'daki hazır giyim ve tekstil sanayi t-şört, iç giyim, vb. gibi ucuz ürünler ve örme giyim, mefruşat, vb. gibi hızlı değişen moda ürünleri üzerinde yoğunlaşmıştır.

Gürcistan ucuz işçilik, düşük elektrik, kira ve gayrimenkul bedeli, düşük vergiler, vb. maliyet avantajları sunmaktadır. Tekstil ve hazır giyim üretiminde deneyimli işgücüne sahip olan Gürcistan'ın diğer bir avantajı da AB pazarına yakınlığıdır.

Türk firmalarının Gürcistan'daki büyük hazır giyim alıcıları ile yakın ilişkileri vardır. Türk tekstil firmaları hazır giyim ve ev tekstili üretimlerini Gürcistan'da yaparak Avrupa pazarlarına doğrudan satış yapmaktadırlar. Hazır giyim üretiminde kullanılan kumaş ve diğer girdiler Türkiye'de üretilen maliyetlerden düşük olmadığı için bu ürünler çoğunlukla Türkiye'den ithal edilmektedir. Gürcistan hazır giyim üretiminde kullanılmak üzere kumaş ve diğer girdiler için önemli bir potansiyel pazar niteliğindedir.

Merkezi Hükümetin de yardımları ile Acara'daki yatırım ve projeler konusunda bilhassa ülkemiz, Kazakistan ve Ukrayna ile faydalı ikili ilişkiler kurulmaya çalışılmakta bu kapsamda, yerel Hükümetçe özellikle istihdam yaratıcı, emek yoğun (tekstil gibi) sektörler ile yol, kanalizasyon ve içme suyu gibi altyapı yatırımlarına önem verilmektedir.

Acara Bölgesi'nde sanayi sektöründeki tesisler genelde, tekstil, gıda, hurda metalin geri dönüşümü, ilaç ve narenciye alanlarında faaliyet göstermektedirler.

Bölgede yer alan 5 tekstil fabrikası:

? Batumilex Ltd: Batumi şehir merkezinde yer alan eski tekstil fabrikası yeniden edinecek çalıştırılmaya 2001 yılında başlanmıştır; 2003 yılında Danimarka'lı Greenoak Şirketi'nden, İngiliz Low Profile Şirketi'ne geçmiştir. İşletmeye yaklaşık 3 milyon ABD Doları tutarında yatırım yapılmıştır. Fabrikada genelde Mark&Spencer için üretim yapılmakta olup, 1.200 işçi çalışmaktadır. Ürünler ABD ve Batı Avrupa ülkelerine ihraç edilmektedir.

? Kartuteks Ltd: Helvaçauri ilçesi, Ahalsopeli köyünde yer alan eski tavuk çiftliği, Türk yatırımcılarca (üç ortak) satın alınmış ve yaklaşık 1 milyon ABD Doları tutarında yatırım yapılmıştır. 2005 yılından beri faaliyette olan fabrikada çalışanların sayısı yaklaşık 350 işçiye ulaşmıştır. Üretilen ürünler genelde Türkiye ve Avrupa'ya pazarlanmaktadır.

? Perry Ltd: Hulo tekstil fabrikasına yaklaşık 200 bin ABD Doları tutarında yatırım yapılmıştır. Bugün için fabrikada 350 kişiye iş imkanı sağlanmaktadır. Şirketin 10 ülke ile ticari ilişkileri olup, ürünlerini bu ülkelerdeki Tesco Stores, Primark, Penneys, Peacocks TK Maxx gibi mağazalara ihraç etmektedir.

? Georgian Karsa Ltd: Bir Türk yatırımcısı tarafından Mahincauri bölgesindeki eski ambalaj fabrikasına 1 milyon ABD Doları tutarında yatırım yapılmış olup, Mayıs 2007 tarihi itibarıyla üretime geçen işletmede 320 işçi çalışmaktadır. Fabrikada üretilen ürünler başta Almanya ve Hollanda olmak üzere Batı Avrupa pazarına ihraç edilmektedir.

? BTM Tekstil Ltd: Eylül 2007'de açılan BTM Tekstil, Türkiye'de yerleşik Türkmen Grup bünyesindeki ATK Tekstil Şirketi'nin bir yatırımdır. Yatırım tutarı yaklaşık 5 milyon ABD Doları olan fabrikada, özellikle bayan giyimine yönelik üretim yapılmakta ve ürünler genelde İngiltere'ye ihraç edilmektedir. Fabrikada 250 işçi çalışmakta ancak, bu rakamın 2008 yılı sonuna kadar yaklaşık 1.000 işçiye yükseltilmesi planlanmaktadır.

Gürcistan'ın tüm tekstil, hazır giyim ve ev tekstili ürünleri ithalatında Türkiye birinci sırada yer almaktadır. Özellikle kumaş olmak üzere tüm tekstil ve hazır giyim üreticileri için önemli bir pazardır. 35-40 yaş grubu tüketiciler için markalı, uygun fiyatlı ürünler ve batı tarzı ev tekstili ürünleri, 15-34 yaş grubu tüketiciler için ucuz ve moda ürünler önemli bir potansiyele sahiptir.

İlaç Sanayi

Gürcistan ilaç tüketiminin büyük bir bölümünü ithalat ile karşılamaktadır. Bazı kaynaklara göre ilaç üretiminin tüketimin karşılama oranı %2- ile %8 arasında olduğu belirtilmektedir. Yerli üretimde son bir kaç yıldır kayda değer artışlar olmasının yanı sıra iç talebin de devamlı olarak arttığı belirtilmektedir. Bu durum, ilaç ithalatındaki artışın önümüzdeki dönemde de devam edeceğini göstermektedir.

Pazarda 64 tane kayıtlı ilaç firması faaliyet göstermektedir. Bunlardan sadece 21 tanesinin üretim yaptığı, bu firmaların önemli bir bölümünün ise küçük üretim birimlerine sahip olduğu belirtilmektedir. En önemli yerli üreticiler PSP firmasına ait olan GMP (Georgian Medical Products), Aversi ve Batpharma'dır. Toplam yerli üretim içinde PSP'nin payı %40, Aversi'nin payı %25-30 ve Batpharma'nın payı ise %10 civarındadır. Ayrıca, GPC firması piyasada depo hizmetleri ve eczaneler zinciri ile bilinmektedir. Buna ilaveten, 2005 yılında kurulmuş olan Public Pharmacy firması ise 38 eczane ile hızlı büyüyen bir kuruluştur.

Pazarda hem Türk menşeli ürünlerin payı hem de ofis açarak faaliyet gösteren firmaların sayısı artmaktadır. Halen Türkiye'de üretim yapan ve Gürcistan'da ofisi olan firmalar, Asfarma, Nobel, Deva, Bilim, Sanovel, Dr. Feridun Frik ve Abdi İbrahim'dir.

Ülkede satılan ilaçların %90'ını jenerik ilaçlar oluşturmaktadır. Jenerik ilaç satışları yıllık %12-14 oranında artmaktadır. Hükümet, sağlık harcamalarını düşürmek ve ilaç ithalatına olan bağımlılığı azaltmak için jenerik ilaç üretimini desteklemektedir.

Pazarda, eskiden Sovyet dönemi ilaçların kullanım alışkanlıkları yerini zamanla batılı ilaçların kullanımına bırakmıştır. Bu ülkelerin yanı sıra pazarda Ukrayna, Hindistan, Polonya, Çek Cumhuriyeti, Bulgaristan ve Macaristan gibi ülkelerin ilaçları da kullanılan ilaçlar arasındadır. Ayrıca eski Doğu Bloku ilaçları da Sovyet ilaçları gibi pazarda bilinen ilaçlardır. Bu ilaçlar da tüketici tarafından tanınmaktadır.

İthal ilaçlar içinde en ucuz grubu Rusya Federasyonu, Ukrayna ve Hindistan menşeli ilaçlar oluşturmaktadır. Almanya, Fransa, ABD gibi batı ülkelerinden gelen ilaçlar ise yüksek fiyatlı ilaçlardır. Türkiye'den gelen ilaçlar ise bu iki fiyat grubunun ortasında yer almaktadır. Orta fiyat grubunda ayrıca, Polonya, Çek Cumhuriyeti, Bulgaristan ve Macaristan gibi ülkelerin ürünleri de yer almaktadır.

Pazarda en çok satışı yapılan ilaçlar; antibiyotikler ve kalp-damar ilaçlarıdır. Bununla birlikte, yaz mevsiminde alerji ilaçları, kış mevsiminde ise soğuk algınlığına yönelik ilaçların ve antibiyotiklerin satışı artmaktadır.

Türk ilaçları pazarda daha çok orta fiyat grubunda yer almaktadır. Ürün ilaç da olsa fiyatın çok önemli olduğu bu pazarda önemli fırsatlarımızın olduğu düşünülmektedir. Ayrıca Rusya Federasyonu ile aralarında yaşanmakta olduğu sorunlar nedeniyle, pazara girmekte sıkıntı yaşayan Rus ürünlerinin, benzer ürün ve fiyat grubunda ürün tedariki yapan ülkeler için önemli avantaj yaratacağı düşünülmektedir.

Pazarda ilaç ve diğer eczacılık ürünlerinin yanı sıra verilen sağlık hizmetleri de yeterli değildir. Hizmet (sağlık hizmeti veren özel klinikler, sağlık sigortası gibi) açısından da bakıldığında çok büyük bir açık söz konusudur. Pazarda sağlık hizmeti verecek özel kliniklere büyük ölçüde ihtiyaç bulunmaktadır. Bu pazara yönelik sağlık hizmeti ticaretimizin artırılması, sigorta gibi bağlantılı sektörlerdeki iş fırsatlarını da tetikleyecektir. Bu durum Türk yatırımcılar için önemli fırsatlar ortaya çıkarabilir.

Ülkede sağlık sektörü büyük bir değişim ve dönüşüm sürecinde olduğundan yeni fırsatların yanı sıra

birçok zorluğu da beraberinde getireceği düşünülmektedir. Bu zorluklar büyük ölçüde yasal alt yapının henüz tamamlanmamış olması nedeniyle mevzuatta çok sık değişiklikler yaşanmasından kaynaklanmaktadır. Firmalarımızın sektördeki bu değişimleri çok yakından takip etmeleri, pazarda önemli fırsatlar yakalama şanslarını artırabilir.

İnşaat Malzemeleri

Küresel ekonomik durgunluk nedeniyle ortaya çıkan ekonomik etki inşaat sektöründe önemli bir daralmaya neden olmuştur. Ancak önümüzdeki süreçte Gürcistan'da gerçekleşecek petrol, doğal gaz, altyapı ve özel sektör yatırımları nedeniyle; Türkiye'nin inşaat sektöründeki güçlü firmaları -Gürcistan'ın ülkemize komşu olmasının sağladığı yakınlık avantajları çerçevesinde- pazardaki hakim konumunu koruyacaktır. Ayrıca sektördeki firmalarımız Gürcistan ekonomisinin büyümesine paralel ve hatta üstünde pazardaki gücünü artırabilecek potansiyele sahiptir.

Küresel yavaşlamaya rağmen, Gürcistan'da inşaat sektörü, petrol ve gaz, altyapı ve kamu sektörü projeleri nedeniyle nispeten güçlü kalmıştır.

Gürcistan'ın hali hazırda önemli sanayi kolları demir-çelik, demir dışı metalürji, kimya, gıda, ağaç işleme, makine-metal, inşaat malzemeleri olarak sayılabilir. Ancak imalat sektöründe az sayıda işletme vardır. Zestaponi Demir Alaşımları İşletmesi ile Rustavi Demir ve Çelik Tesisi ülkenin en önemli iki sanayi kuruluşudur. Tiflis Ticaret Müşavirliği Ülke Raporunda belirtildiği gibi Zestaponi Demir Alaşımları İşletmesi silikomangan ve ferromangan üretmekte olup, Rustavi Demir ve Çelik Tesisi, demir cevherinden dikişsiz boru üretebilecek vasıflara sahiptir.

Yine Tiflis Ticaret Müşavirliği verilerine göre Kaspicementi ve Rustavicementi sırasıyla 960.000 ton/yıl ve 864.000 ton/yıl üretim kapasiteleriyle en önemli iki çimento fabrikasıdır. 30 Ekim 2007 tarihinde Tiflis'te Gürcü Interplast inşaat malzemeleri üretim tesisi hizmete girmiştir. 20 milyon USD yatırım ile kurulan söz konusu tesis bu alanda Kafkasya'da bulunan en büyük fabrika olarak gösterilmekte ve 1000 kişiye istihdam sağlamaktadır.

Gürcistan'da çok büyük miktarlarda ve düşük değerli inşaat malzemelerinin (agregalar, metal / ahşap / plastik parçalar, taş ve seramik, elektrik malzemeleri vb) ülkede üretilebilme veya ihraç etme imkanı bulunmaktadır.

Gürcistan, GAA (Gürcistan, Azerbaycan ve Ermenistan) ülkelerine hizmet için lojistik konumu ve mevcut iş ortamı açısından düşük maliyet imkanına sahiptir. Gürcistan'da bazı yatırımcılar, çimento, alçı, metal parçalar, pencereler ve kapılar, elektrik malzemeleri vb. alanlarda yatırımları hedeflemiştir. Ayrıca yatırımlarda istihdam avantajının da önemli bir etkisi bulunmaktadır.

Gürcistan'da inşaat için ihtiyaç duyulan çimento, alçı, taş, tuğla, kiremit, inşaat ekipmanları, metal çubuklar, metal parçalar, elektrik bileşenleri ve bağlantı parçaları, ahşap, plastik ve cam parçaları vb. ürünler üretimi yapılmaktadır.

Gürcistan'ın hali hazırda önemli sanayi kolları demir-çelik, demir dışı metalürji, kimya, gıda, ağaç işleme, makine-metal, inşaat malzemeleri olarak sayılabilir. Ancak imalat sektöründe az sayıda işletme vardır. Zestaponi Demir Alaşımları İşletmesi ile Rustavi Demir ve Çelik Tesisi ülkenin en önemli iki sanayi kuruluşudur. Zestaponi Demir Alaşımları İşletmesi silikomangan ve ferromangan üretmekte olup, Rustavi Demir ve Çelik Tesisi, demir cevherinden dikişsiz boru üretebilecek vasıflara sahiptir.

Kağıt ve Karton Ürünleri

Hijyenik kağıt ürünleri

Hijyenik kağıt ürünlerinin hacimlerindeki büyüklük uzak mesafelere taşınması sırasında nakliye masrafları açısından ciddi bir olumsuzluk yaratmaktadır. Bu nedenle bu ürünlerin komşu ve çevre ülkelere ihracatı önem kazanmaktadır. Dolayısıyla 1 milyar doları aşan kağıt ürünleri ihracatının yarısına yakını oluşturan hijyenik kağıt ürünleri için Gürcistan önemli bir pazar konumundadır. Gürcistan'ın 40 milyon dolarlık hijyenik kağıt ürünleri ithalatında % 50'lik pay ile Türkiye birinci sırada yer almaktadır.

Kumaş

KUMAŞ, EV TEKSTİL ÜRÜNLERİ, HAZIR GİYİM (gtip: 6203, 6302,6304, 5208, 5209, 5210, 5211, 5212, 5512, 5513, 5514, 5515, 5516)

Gürcistan'daki hazır giyim ve tekstil sanayi t-şört, iç giyim, vb. gibi ucuz ürünler ve örme giyim, mefruşat, vb. gibi hızlı değişen moda ürünleri üzerinde yoğunlaşmıştır.

Gürcistan ucuz işçilik, düşük elektrik, kira ve gayrimenkul bedeli, düşük vergiler, vb. maliyet avantajları sunmaktadır. Tekstil ve hazır giyim üretiminde deneyimli işgücüne sahip olan Gürcistan'ın diğer bir avantajı da AB pazarına yakınlığıdır.

Türk firmalarının Gürcistan'daki büyük hazır giyim alıcıları ile yakın ilişkileri vardır. Türk tekstil firmaları hazır giyim ve ev tekstili üretimlerini Gürcistan'da yaparak Avrupa pazarlarına doğrudan satış yapmaktadırlar. Hazır giyim üretiminde kullanılan kumaş ve diğer girdiler Türkiye'de üretilen

mal, elverişli uygun emdalar için bu aralar yeganelik Parkı, elverişli emdaların, elverişli malzeme giyim üretiminde kullanılmak üzere kumaş ve diğer girdiler için önemli bir potansiyel pazar niteliğindedir.

Merkezi Hükümetin de yardımları ile Acara'daki yatırım ve projeler konusunda bilhassa ülkemiz, Kazakistan ve Ukrayna ile faydalı ikili ilişkiler kurulmaya çalışılmakta bu kapsamda, yerel Hükümetçe özellikle istihdam yaratıcı, emek yoğun (tekstil gibi) sektörler ile yol, kanalizasyon ve içme suyu gibi altyapı yatırımlarına önem verilmektedir.

Acara Bölgesi'nde sanayi sektöründeki tesisler genelde, tekstil, gıda, hurda metalin geri dönüşümü, ilaç ve narenciye alanlarında faaliyet göstermektedirler.

Bölgede yer alan 5 tekstil fabrikası:

? Batumitex Ltd: Batum şehir merkezinde yer alan eski tekstil fabrikası rehabilite edilerek çalıştırılmaya 2001 yılında başlanmış; 2003 yılında Danimarka'lı Greenoak Şirketi'nden, İngiliz Low Profile Şirketi'ne geçmiştir. İşletmeye yaklaşık 3 milyon ABD Doları tutarında yatırım yapılmıştır. Fabrikada genelde Mark&Spencer için üretim yapılmakta olup, 1.200 işçi çalışmaktadır. Ürünler ABD ve Batı Avrupa ülkelerine ihraç edilmektedir.

? Kartuteks Ltd: Helvaçauri ilçesi, Ahalsopeli köyünde yer alan eski tavuk çiftliği, Türk yatırımcılarca (üç ortak) satın alınmış ve yaklaşık 1 milyon ABD Doları tutarında yatırım yapılmıştır. 2005 yılından beri faaliyette olan fabrikada çalışanların sayısı yaklaşık 350 işçiye ulaşmıştır. Üretilen ürünler genelde Türkiye ve Avrupa'ya pazarlanmaktadır.

? Perry Ltd: Hulo tekstil fabrikasına yaklaşık 200 bin ABD Doları tutarında yatırım yapılmıştır. Bugün için fabrikada 350 kişiye iş imkanı sağlanmaktadır. Şirketin 10 ülke ile ticari ilişkileri olup, ürünlerini bu ülkelerdeki Tesco Stores, Primark, Penneys, Peacocks TK Maxx gibi mağazalara ihraç etmektedir.

? Georgian Karsa Ltd: Bir Türk yatırımcısı tarafından Mahincauri bölgesindeki eski ambalaj fabrikasına 1 milyon ABD Doları tutarında yatırım yapılmış olup, Mayıs 2007 tarihi itibarıyla üretime geçen işletmede 320 işçi çalışmaktadır. Fabrikada üretilen ürünler başta Almanya ve Hollanda olmak üzere Batı Avrupa pazarına ihraç edilmektedir.

? BTM Tekstil Ltd: Eylül 2007'de açılan BTM Tekstil, Türkiye'de yerleşik Türkmen Grup bünyesindeki ATK Tekstil Şirketi'nin bir yatırımıdır. Yatırım tutarı yaklaşık 5 milyon ABD Doları olan fabrikada, özellikle bayan giyimine yönelik üretim yapılmakta ve ürünler genelde İngiltere'ye ihraç edilmektedir. Fabrikada 250 işçi çalışmakta ancak, bu rakamın 2008 yılı sonuna kadar yaklaşık 1.000 işçiye yükseltilmesi planlanmaktadır.

Her ne kadar tekstil ve hazır giyim ürünlerine Gürcistan'ın uyguladığı gümrük vergisi oranı 0 olsa da gümrükten mal çekme bedeli her beyan başına 60 Euro ve KDV oranı % 18'dir.

Gürcistan'ın 2008 yılındaki toplam hazır giyim ithalatı 134 milyon dolardır. Türkiye 45 milyon dolar ihracat ve % 34 payla birinci sırada yer almaktadır. Benzer durum ev tekstili ve kumaş ürünlerinde de geçerlidir. Gürcistan'ın 2008 yılında gerçekleştirdiği 174 milyon dolarlık ev tekstili ithalatının 53 milyon doları Türkiye'den karşılanmıştır. Türkiye'nin payı % 30'dur. 2008 yılında yapılan 26 milyon dolarlık toplam kumaş ithalatının 18 milyon dolarlık kısmı Türkiye'den gerçekleştirilmiştir. Kumaş ithalatında Türkiye'nin payı % 71'dir.

Sonuç olarak Gürcistan'ın tüm tekstil, hazır giyim ve ev tekstili ürünleri ithalatında Türkiye birinci sırada yer almaktadır. Özellikle kumaş olmak üzere tüm tekstil ve hazır giyim üreticileri için önemli bir pazardır. 35-40 yaş grubu tüketiciler için markalı, uygun fiyatlı ürünler ve batı tarzı ev tekstili ürünleri, 15-34 yaş grubu tüketiciler için ucuz ve moda ürünler önemli bir potansiyele sahiptir.

Mobilya

Gürcistan, yapılan üretim ülke ihtiyacının oldukça gerisinde olduğundan birçok sektörde olduğu gibi mobilya sektöründe de net ithalatçı konumundadır. Bununla birlikte, sektörün yaptığı ithalat ülkenin toplam ithalatı içinde nispeten küçük bir yer tutmakta, ancak, özellikle son yıllarda kendi içinde kayda değer bir gelişim göstermektedir.

Söz konusu ekonomik politikaların başarılı olması ve sektörün 2009'dan itibaren yeniden gelişim göstermeye başlaması halinde piyasadaki rekabetin artması beklenmekte olup, bunun reklam ve tanıtımın önemini gündeme getireceği düşünülmektedir.

Piyasanın üst ve orta gelir gruplarına hitap eden ürünlerin yer aldığı bölümünde başta İtalyan olmak üzere Avrupa menşeli ithalatın ağırlık kazandığı, nispeten daha düşük gelir gruplarının alışveriş yaptığı bölümde ise Türk ve ÇHC ürünlerinin yanı sıra Ukrayna, Azerbaycan, Polonya, Çek Cumhuriyeti gibi eski doğu bloku ülkelerinin ürünlerinin öne çıktığı gözlenmektedir.

Bu itibarla, ülkemiz ürünlerinin piyasanın ilk bölümünde imaj, ikinci bölümünde ise fiyat ve kalite konularında dezavantajla karşılaştığı düşünülmektedir. Nitekim, mobilya sektöründe her iki gelir grubuna da hitap eden bir çok satış noktasında yapılan görüşmelerde İtalyan ürünlerinin kalitesi daha az sorgulanmak suretiyle kısa zamanda tercih edildiği, konu kalite olduğunda Türk ürünlerine daha mesafeli yaklaşıldığı belirtilmiştir.

Türkiye'nin Gürcistan'a olan yakınlığı nedeniyle gerek iş bağlantılarının yapılmasının daha kolay olması gerek nakliye masraflarının nispeten düşüklüğü dikkate alındığında Türk ürünlerinin piyasada fiyat rekabetine girebileceği, bu nedenle asıl sorunun imaj ile ilgili olumsuz intibain ortadan kaldırılması olduğu düşünülmektedir. Ülkemizde markalaşmış ürünlerin sektöre daha yoğun şekilde girişinin ve

gerek her bir ülkedeki firmalara gerek aynı meydanın aynı alanını paylaşmalarını zorlayan gelişmelerin önemli katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Ancak, Gürcistan'da yatırım yapma konusunda en önemli hususun Rusya ile yaşanan gelişmeler sonrasında ülkenin karşı karşıya kaldığı güven sorunu ve kırılganlığı olduğu açıktır. Yaşanan olaylar, yatırım kararlarının bu tip kararların alınmasında ülkenin ekonomik koşullarının olduğu kadar siyasi koşulların da dikkate alınmasının gerekli olduğunu ortaya koymuştur.

Müteahhitlik Hizmetleri

Komünizm döneminde Sovyet ülkeleri içinde en güçlü ekonomilerden birine sahip olan Gürcistan, Birliğin dağılmasının ardından ekonomisinde ciddi sorunlar ve istikrarsızlıkla karşı karşıya kalmıştır. Bağımsızlığa geçişle birlikte ülkenin sanayi sektörünün GSYİH'daki payı azalırken, hizmet sektörünün payı artış göstermiştir.

Hizmet sektörü içinde değerlendirilen inşaat faaliyetlerinin, yaratılan toplam katma değer içindeki payı 2006 yılında %14,1 iken, 2006 yılında %8,5'e düşmüş ve 2007 yılında tekrar yükselerek %14,3 olarak gerçekleşmiştir. 2008 yılına gelindiğinde, yılın ilk çeyreğinde %11,4 olan inşaat faaliyetlerinin payı, 2008 yılının Ağustos ayında Rusya-Gürcistan savaşı nedeniyle yılın geri kalanında küçülmüştür. Rusya-Gürcistan savaşı ülkedeki altyapıya büyük hasar vermiş ve başta inşaat sektörü olmak üzere birçok sektörü olumsuz yönde etkilemiştir. Tahminlere göre savaş özellikle 2008 yılının ikinci yarısında Gürcistan GSYİH'nda %5'lik bir küçülmeye sebep olmuştur.

Uluslararası kuruluşlar, savaş sonrası tahrip olan fiziksel altyapının yeniden yapılandırılması için Gürcistan Devletine finansal destekler sağlamaktadır. Bu çerçevede, 22 Ekim 2008'de Dünya Bankası ve Avrupa Komisyonu tarafından Brüksel'de düzenlenen konferansta zarar gören altyapının yeniden inşası için Gürcistan'a 4,5 milyar dolar destek sağlanması taahhüt edilmiştir.

Gürcistan'da işveren konumundaki kamu kuruluşlarının alt destek birimi niteliğinde inşaat ve mühendislik birimleri olmadığından, teknik hususlarda dışarıdan hizmet satın alma yoluna gidilmektedir. Teknik müşavirlik endüstrisi ülkede yeterince gelişmemiş olduğundan, özellikle büyük altyapı projelerinde Batı ülkeleri teknik müşavirlik firmalarının etkin oldukları gözlenmektedir. Bununla birlikte ülkedeki resmi ve gayri resmi kuruluşlar ile üst düzey ilişkiler kurma, potansiyel işlerin takibi, lisan, mevzuat, muhasebe teknikleri vs. konularında etkin hizmet sağlayabilecek ve kalifiye yerel personel takviyeli Türk teknik müşavirlik firmalarının söz konusu ihtiyacı karşılamada önemli rol üstlenebilecekleri düşünülmektedir.

Bir diğer önemli husus da, Gürcistan'da nitelikli eleman temini ve iş disiplini konularında karşılaşılan zorluklardır. Buna ek olarak Gürcistan'ın iç hukuku ve ilgili prosedürler yeterince şeffaf ve anlaşılır değildir. Son dönemde bu tür işlemlerin basitleştirilmesi yönünde çalışmalar yapılmaktadır.

Gürcistan'da başta inşaat sektörü olmak üzere ulaşım ve teknik müşavirlik sektörlerinde önemli ihalelerin açılması beklenmektedir. Buna paralel olarak ülkeye yabancı sermayeyi çekmek için çeşitli teşviklerin de verilmesi söz konusudur.

Gürcistan Karayolları Dairesi'nden yapılan açıklamaya göre, 2009 yılında yol yapımı ve onarımı konusunda ihaleler açılması beklenmektedir. Söz konusu projeler için Dünya Bankası kredisi kullanılmış ve önümüzdeki dönemde ihale edilecek projeler için de Dünya Bankası, Avrupa Birliği, Kuveyt, diğer Arap ülkeleri ve Japonya'dan finansman sağlanması hususunda görüşmelerin sürdürüldüğü öğrenilmiştir.

Gürcistan'ın güney karayolu hattının geliştirilmesine ilişkin ABD tarafından finanse edilen Millenium Change Project, 380 km'lik Batum-Tiflis Otoyolu Projesi, Kutaisi ve Tiflis Çevre Yolu Projelerinin önümüzdeki yıllarda aşamalı olarak ihale edilmesi beklenmektedir. Ayrıca, Kars-Tiflis Demiryolu Projesi kapsamındaki Ahılkelek-Kartsakhi (Türkiye sınırı) demiryolu inşaatına ilişkin ihale duyurusu Marabda-Kartsakhi Demiryolu Ltd. tarafından yapılmıştır.

Enerji alanında ise, önümüzdeki dönemde gerçekleştirilmesi planlanan en önemli projelerden birisi Khudoni Nehri üzerinde inşa edilmesi planlanan hidro elektrik santralidir. Gürcistan makamları, ülkenin geniş su kaynaklarının yaklaşık %10-11'inin değerlendirilebildiğine dikkat çekerek bu alanda önemli yatırım imkanlarının bulunduğu işaret etmektedir.

Gürcistan Hükümetince, 2004 yılından bugüne özellikle yeni karayollarının inşaatı ya da mevcutların rehabilitasyonu konularında önemli kararlar alınmış ve altyapı yatırımları için tahsis edilen bütçe kaynaklarının önemli bölümü ulaştırma altyapısının iyileştirilmesine ayrılmıştır.

Son yıllardaki iyileştirme çabalarına rağmen ülkedeki kentlerde altyapı ve mevcut binaların restore edilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Önümüzdeki dönemde, uluslararası finans kuruluşlarından yaratılabilen kaynaklar ölçüsünde kentsel altyapı ve restorasyon projelerinin gerçekleştirilmesi beklenmektedir.

Diğer taraftan, 2008 yılında Türk müteahhitleri Gürcistan'da 252 milyon \$ değerinde 11 proje üstlenmişlerdir. Türk müteahhitleri finansman sorununu, yabancı kaynak kullanımı veya uzun süreli işletme hakkının verilmesi gibi formüller ile aşmayı tercih etmektedirler.

Bu veriler ışığında kamu binaları, konut, iş merkezi, hastane, ulaşım, altyapı ile enerji, madencilik ve turizm sektörleri (Acarca Özerk Bölgesi) son dönemde Gürcistan Hükümetinin özellikle üzerinde durduğu alanlar olarak göze çarpmaktadır.

Otomotiv Ana ve Yan Sanayi

Gürcistan'ın, 2010 yılı oto ana sanayi ithalatı (GTİP: 87) bir önceki yıla göre yarı yarıya azalarak artarak 106 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Ana sanayi ithalatında ilk sırayı yedek parça, ikinci sırayı kamyonlar, üçüncü sırayı ise binek otomobiller almaktadır.

Türkiye'nin Gürcistan'a olan oto ana sanayi ihracatı ise 2010 yılında 16 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. En fazla ihracı gerçekleştiren ürünler 5,5 milyon dolarla yedek parçadır. İkinci sırada ise 4,7 milyon dolarla kamyonlar yer almaktadır.

IFC International Corporation tarafından hazırlanmış rapora göre Gürcistan'da eski Sovyet Cumhuriyetinden kalma ağır vasıta üreticisi Kutaisi Auto-Mechanical Plant (KAMP) firması, Georgian Industrial Group tarafından satın alınmıştır, ancak henüz faaliyete geçmemiştir. MAN, Tetra, Mahindra gibi uluslararası şirketler KAMP firması ile ortaklık için temalarını sürdürmektedirler ancak bir sonuca ulaşamamışlardır. Gürcistan'da otomotiv ana sanayinde üretim yoktur.

Temizlik Maddeleri

Gürcistan banyo ve duş ürünleri pazarında çok çeşit olmasına rağmen birçok üretici ve ithalatçı halen pazardan pay almak için çalışmaktadır. 2008 yılında pazara birçok yeni marka giriş yapmıştır. Artan tüketimle birlikte daha pahalı ve kaliteli ürünlere yönelik talep artmaktadır. Duş jeli ve sıvı sabunlar daha çok şehirlerde ve tatil yerlerinde popüler iken, kalıp sabunlar kullanım alanının çok olması ve daha ucuz olması nedeniyle tüm ülkede yaygın olarak kullanılmaktadır. Banyo ve duş ürünlerinin başlıca alıcılarını ise kadınlar oluşturmaktadır. Satın alımlar genellikle düzenli olarak gerçekleştirilen alışverişlerde gerçekleşmektedir. Kültür, din ve geleneklerin söz konusu sektörün satışlarında herhangi bir etkisi bulunmamaktadır. Ürünler çoğunlukla bakkalarda satılmaktadır. Bu kanalla satışların %33'ü gerçekleşmektedir. Eczanelerin payı %18, süpermarket/hipermarketlerin payı ise %14'tür. Diğer taraftan kalıp sabun satışlarında pazarların %6'lık bir payı bulunmaktadır. Kalıp sabunlar genellikle küçük paketler halinde satılmaktadır. Satışların önemli bir kısmını halka açık hamamlar ve saunalarda gerçekleştirilmektedir.

Pazarda Procter & Gamble (markaları; Camay, Safeguard, Valentino, Laura Biagotti Aqua di Roma ve Lacoste) %22'lik payı ile ilk sırada yer almaktadır. İkinci sırada Palmolive (Palmolive ve Protex markaları), üçüncü sırada ise Oriflame yer almaktadır. Procter & Gamble'in pazar payı 2008 yılında yaşadığı dağıtım sorunları nedeniyle düşmüştür. Ülkede hemen hemen hiç yerli marka bulunmamaktadır. Ülkemiz firması olan Evyap Sabun Yağ Gliserin San. ve Tic. A.Ş.'nin 2008 yılında pazardaki payı %2.8'dir. Pazarda 7. sırada olan firmanın başlıca markaları Duru (%2,2) ve Fax (%0,7)'dir. Pazarda üst sınıf markalı ürünlerin payı %10, standart markaların payı %70, ekonomik ürünlerin payı ise %20'dir.

Eskiden pazarda hakim durumda olan ucuz Türk ürünleri bu konularını yitirmiştir. Önümüzdeki dönemde üst düzey markaların payını artırması beklenmektedir. Ayrıca kalıp sabunların pazardaki yüksek payını koruması diğer taraftan sıvı sabun, duş jeli gibi alternatif ürünlerin de popüleritesini ve paylarını artırmaları da beklentiler arasındadır.

Gürcistan'da son yıllarda çamaşır makinesi satışları artmıştır. Bugün ülkede yarıdan fazla sayıda evde çamaşır makinesi bulunmaktadır. Çamaşır yıkama ürünleri genellikle yüzey temizleyiciler olarak da kullanılmaktadır. Diğer taraftan bu eğilim gittikçe azalmaktadır ve tüketiciler artık ev temizliğine yönelik ihtiyaçları için o ihtiyaca yönelik özel ürünleri tercih etmeye başlamışlardır. Çamaşır makinesi sayısındaki artış otomatik makine deterjanlarına yönelik talebi artırmıştır. Ayrıca konsantr ürünlerde geçen yıllarda pazara sunulmuştur fakat henüz tüketici farkındalığı henüz sınırlıdır. Fakat konsantr ürünlerin önümüzdeki dönemde satışlarını artırması beklenmektedir. Ülkede gelir seviyesinde ve yaşama standartlarında yaşanan olumlu gelişmeler daha kaliteli kıyafetler tercih edilmesine neden olmuş bu da daha kaliteli deterjanlara yönelik talebi artırmıştır. Pazarda en çok elde yıkama deterjanları satılırken, ikinci sırada otomatik makineler için toz deterjanlar yer almaktadır.

Pazarda Procter & Gamble (markaları; Arie, Tide, Bonux Mif, Ace ve Lenor) %32'lik payı ile ilk sırada yer almaktadır. İkinci sırada Henkel (Persil, Losk, Pemos, Rex, Laksa, Sil ve Vernel) %9 ile yer almaktadır. Hayat Kimya ise (Bingo ve Bingola) %8,5'luk payı ile 3. sıradadır. Pazarda pay sahibi olan diğer önemli Türk firmaları Başer Kimya (Alfa)'nın payı %7,6, Evyap Sabunları (Fax)'nın payı ise (%2,5)'dir. Ayrıca 2008 yılında Bulut Turizm ve İnşaat San.'de Kera markası ile pazara girmiştir. Pazarda yabancı firmalar faaliyettedir. Yerel firmalar yabancı firmalar ile rekabet edebilecek düzeyde değildir. Pazarda standart ürünlerin payı %40, ekonomik ürünlerin payı %50, üst düzey ürünlerin payı ise %10'dur.

Önümüzdeki dönemde otomatik çamaşır makineleri deterjanlarının popüleritesinin artması ve satışlarda önemli pay sahibi olması ve sıvı deterjanların da en hızlı büyüyen sektör olması beklenmektedir.

Pazarda Procter & Gamble (Fairy, Gala markaları) dağıtımda yaşadığı sorunlara rağmen %35 ile ilk sırada yer almaktadır. Henkel (Pril, Pemolux, Somat) %14 ile ikinci, Başer Kimya (Alfa, Tek) ise %10 ile üçüncü sıradadır. Genellikle pazarda ½ litrelik ürünler satılırken 2008 yılında 1 litrelik ürünlerde pazara sunulmuştur.

Pazarın, ürün çeşitliliğinin ve yüksek kaliteli ürünlerin popüleritesinin artması nedeniyle önümüzdeki 5 yıllık dönemde büyümesi beklenmektedir. Diğer taraftan kalıp sabun vb. alternatif ürünlerin bulaşık yıkama amacıyla kullanılması pazardaki büyümeyi sınırlı düzeyde tutabilecektir. Elde yıkamaya yönelik ürünler en büyük pazar olarak kalmakla birlikte önümüzdeki dönemde payının azalması yine beklentiler arasındadır. Bu dönemde otomatik makineler için deterjanlar satışlarının hızla büyüyeceği tahmin edilmektedir. Bu süreçte firmalar da yeni ürünleri pazara sunmaya çalışacaklardır.

Gürcistan'ın sabun ve deterjan sektöründe faaliyet gösteren firmalarımız için önümüzdeki dönemde de

önemini koruyacağı, yeni, kaliteli ürünlerle ve reklam çalışmaları ile pazara giriş yapıldığı takdirde gittikçe büyüyen pazardaki payımızı artırabileceğimiz düşünülmektedir.

Gürcistan - Düzenlenen Önemli Fuarlar

Bireysel Katılımda Devlet Desteği Olan Fuarlar

Caucasus Healthcare (Tiflis - Haziran/Her Yıl)

Medikal

Web Sitesi : <http://www.expogeorgia.ge>

GIHE - Georgian International Healthcare Exhibition (Tiflis - Mart/Her Yıl)

Tıbbi teknoloji, sağlık, eczacılık,

Web Sitesi : <http://www.iteca.ge>,

Georgia Build (Tiflis - Eylül/Her Yıl)

Yapı, İnşaat Teknoloji ve Makinaları

Web Sitesi : <http://www.iteca.ge>, www.ite-exhibitions.com

Giogie (Tiflis - Mart/Her Yıl)

Yağ,Endüstri yağları,Teknoloji yağları,Taşıt araçları yağları

Web Sitesi : <http://http://www.giogie.com/2010/home.html>

Giogie (Tiflis - Mart/Her Yıl)

Yağ,Endüstri yağları,Teknoloji yağları,Taşıt araçları yağları

Web Sitesi : <http://http://www.giogie.com/2010/home.html>

International Furniture Salon - International Exhibition of Interior Design, Furniture and Accessories (Tiflis - Aralık/Her Yıl)

Mobilya yan sanayi ve Aksesuarları

Web Sitesi : <http://www.expogeorgia.ge>

Tbilisi Motor Show (Tiflis - Ekim/Her Yıl)

Otomotiv

Web Sitesi : <http://www.iteca.az>